100 DE PERSONALITĂȚI

Oameni care au schimbat destinul lumii

Apariție săptămânală
5,99 LEI / 29,99 MDL

48

J.R.R. TOLKIEN

DeAGOSTINI

100 DE PERSONALITĂȚI

Oameni care au schimbat destinul lumii

J.R.R. Tolkien

Numărul 48

EDIȚIE SĂPTĂMÂNALĂ

EDITURA: De AGOSTINI HELLAS SRL

EDITOR: Petros Kapnistos

MANAGER ECONOMIC: Fotis Fotiou

MANAGER DE REDACȚIE ȘI PRODUCȚIE: Virginia Koutroubas

ADRESĂ: Vuliagmenis 44-46, 166 73 Atena

MARKETING MANAGER: Michalis Koutsoukos

PRODUCT MANAGER: Nasita Kortesa

COORDONATOR DE PRODUCȚIE: Carolina Poulidou

MANAGER DISTRIBUȚIE: Evi Boza

MANAGER LOGISTICĂ ȘI OPERAȚII: Dimitris Pasakalidis

COORDONATOR LOGISTICĂ ȘI OPERAȚII: Antonis Lioumis

ADAPTARE PENTRU LIMBA ROMÂNĂ:
Fast Translate, Best Communication Media SRL

DTP: RAY

TIPĂRIRE ȘI LEGARE: NIKI EKDOTIKI S.A.

DIRECTOR DE PRODUCTIE TIPOGRAFIE: STELIOS KRITSOTAKIS

IMPORTATOR: Media Service Zawada S.R.L.

Country Manager: Mariana Mihălțan

Marketing Manager: Adina Bojică

Redactor: Gabriela Muntean

Distribution Manager: Dan Iordache

ADRESA: str. Louis Pasteur nr. 38, et.1, ap.5,
sector 5, București, România

DISTRIBUITOR: Hiparion S.A.

ISSN: 1791-0765

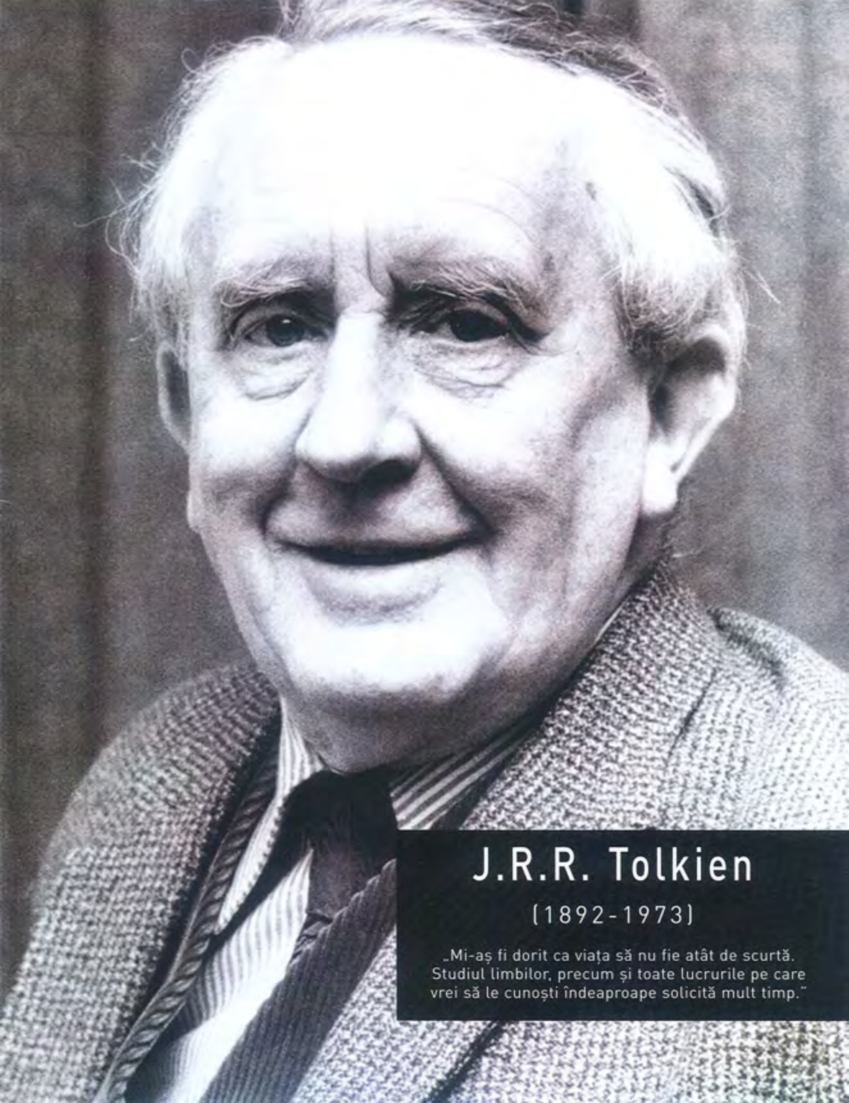
Fotografii: Uniphoto Press, Corbis Japan, De Agostini Picture Library

Prețul numerelor

Prețul primului număr: 2,99 LEI/14,50 MDL

Prețul celui de-al doilea număr și al tuturor celorlalte numere: 5,99 LEI/29,99 MDL

J.R.R. Tolkien
(1892-1973)
„Mi-aş fi dorit ca viața să nu fie atât de scurtă. Studiul limbilor, precum şi toate lucrurile pe care vrei să le cunoşti îndeaproape solicită mult timp."

J.R.R. Tolkien

Ce fel de viață a dus Tolkien?

PROLOG

LA MIJLOCUL SECOLULUI AL XIX-LEA, basmele scrise de profesorii particulari pentru a-i amuza pe copii se vor transforma în literatură fantastică. Una după alta, scrieri celebre precum „Peter Pan" sau „Aventurile lui Alice în Țara Minunilor" se vor adresa cititorilor de pretutindeni, dar, în fond, acestea nu erau nimic altceva decât povestiri pentru copii. Cu toate acestea, un lingvist va doborî barierele genului fantastic cu o lucrare de răscruce. Numele acestuia era J.R.R. Tolkien. Romanul său „Stăpânul inelelor" va fi elaborat pe parcursul a doisprezece ani, intenția sa fiind aceea de a depăși limitele genului fantastic pentru a atinge statutul de legendă, având în cele din urmă o influență considerabilă asupra întregii lumi. Cine a fost acest eminent lingvist care și-a dedicat întreaga viață scrierii de povestiri despre o lume imaginară, în care cititorii se lasă ușor absorbiți pentru a scăpa de necazurile realității? Ce fel de viață a dus Tolkien?

TABEL CRONOLOGIC

1744	Se deschide prima librărie din lume cu cărți pentru copii
1885	Este publicată cartea „Alice în Țara Minunilor” („Alice in Wonderland”) de Lewis Carroll
1892	Se naște J.R.R. Tolkien
1896	Moare tatăl lui Tolkien, Arthur Tolkien se mută în Sarehole Mill
1898	Se naște C.S. Lewis
Circa 1899	Tolkien începe să lucreze la prima sa povestire
1900	Tolkien se înscrie la King Edward's School
1904	Moare mama lui Tolkien, Mabel Prima punere în scenă a piesei „Peter Pan” a lui J.M. Barry
1908	Tolkien o întâlnește pentru prima dată pe Edith Mary Bratt
1911	Tolkien și prietenii săi înființează „Tea Club and Barrovian Society” Tolkien se înscrie la Universitatea Oxford
1914	Izbucnește Primul Război Mondial
1915	Tolkien se apropie de finalizarea invenției sale, limba quenya Tolkien devine locotenent secund în regimentul de infanterie Lancashire Fusiliers
1916	Tolkien se căsătorește cu Edith Bratt Tolkien participă la bătălia de pe Somme Tolkien începe să scrie o primă versiune a colecției de mituri „Silmarillion” („The Silmarillion”)
1918	Se încheie Primul Război Mondial Tolkien se întoarce în Oxford
1919	Tolkien participă la compilarea Dicționarului Oxford al Limbii Engleze (Oxford English Dictionary)
1924	Tolkien devine profesor de limba engleză la Universitatea din Leeds
1925	Tolkien realizează o ediție definitivă a poemului epic „Sir Gawain și Cavalerul Verde”(„Sir Gawain and the Green Knight”) Tolkien devine profesor la Universitatea Oxford
1926	Tolkien îl întâlnește pentru prima dată pe C.S. Lewis
1937	Este publicat volumul lui Tolkien, „Hobbitul” („The Hobbit”)
1950	Este publicat volumul lui C.S. Lewis, „Cronicile din Narnia” („Chronicles of Narnia”)
1954	Sunt publicate primele două volume din „Stăpânul Inelelor” („Lord of the Rings”)
1955	Este publicat cel de-al treilea volum din „Stăpânul Inelelor” („Lord of the Rings”)
1959	Tolkien demisionează din funcția de profesor al Universității Oxford
1971	Moare soția lui Tolkien, Edith
1973	Tolkien moare, în stațiunea Bournemouth
1977	Este publicat volumul „Silmarillion” („The Silmarillion”)
1999	Este publicat volumul „Harry Potter și Piatra Filozofală” („Harry Potter and the Philosopher's Stone”) al scriitoarei J.K. Rowling
2001	Este lansată versiunea cinematografică a primului volum al „Stăpânului Inelelor”

Un lingvist care și-a dedicat viața creării de povești

J.R.R. Tolkien a devenit celebru ca autor al bestsellerului internațional, trilogia „Stăpânul Inelelor" („The Lord of the Rings"). Tolkien a fost fascinat de limbile străine și și-a dedicat întreaga viață studiului lor. Lumea fantastică pe care a descris-o în această trilogie a fost prezentată într-o manieră fără precedent, astfel încât a reușit să impresioneze și să captiveze cititorii din întreaga lume. Personalitatea lui Tolkien a fost una duală: pe de o parte, era profesorul universitar, pe de altă parte, lingvistul. Să urmărim, așadar, pașii acestui om pentru care limbajul a jucat un rol fundamental.

J.R.R. Tolkien la vârsta maturității.

Răspunsul la rugăciunile lumii literare

Departe de locurile natale

În cadrul celei de-a 76 ceremonii de decernare a Premiilor Oscar ale Academiei Americane de Film, în anul 2004, filmul „Stăpânul inelelor: Întoarcerea Regelui" se va bucura de un succes răsunător, pe care niciun film nu îl mai avusese înainte, fiind nominalizat la 11 categorii. De asemenea, cele două filme care l-au precedat în această serie au primit și ele Premiul Oscar. Într-adevăr, această trilogie a fost un adevărat fenomen mondial, care a adus o audiență de peste 600 de milioane de persoane. Filmul este o adaptare după romanul „Stăpânul inelelor", publicat pentru prima dată în anul 1954 și care a devenit un bestseller la nivel internațional, cu o întreagă ariergardă de fani înflăcărați. Lucrarea este un fenomen în sine, mai presus de autorul acesteia; de fapt, Tolkien a fost mai degrabă cercetător decât autor.

Familia tatălui lui Tolkien era alcătuită din englezi de origine germană și s-a îmbogățit de pe urma unei afaceri specializate în producția de piane, afacere care însă a fost dată uitării odată cu generația lui Arthur, tatăl lui Tolkien. Acesta a pornit spre Africa de Sud, visând să se îmbogățească după ce descoperirea diamantelor și a aurului au atras atenția asupra acestei regiuni. În anul 1890, și-a găsit de lucru ca manager al unei sucursale a Băncii Africii de Sud, în orașul Bloemfontein, capitala Statului Liber Orange (care astăzi face parte din Republica Africii de Sud).

În anul 1891, Arthur Tolkien se căsătorește cu o femeie cu 13 ani mai tânără, Mabel Suffield. Inițial, tatăl acesteia s-a opus căsătoriei fiicei sale, adolescentă la acea vreme; în cele din urmă, acesta i-a dat binecuvântarea și, de îndată ce a împlinit 21 de ani, Mabel a părăsit Anglia pentru a se muta în Africa de Sud, unde avea să trăiască alături de soțul ei pe un teritoriu aflat la frontieră. Mabel nu a reușit niciodată să se acomodeze cu climatul Africii, însă clipele petrecute alături de soțul ei, jucând tenis, golf sau, pur și simplu, conducând mașina erau extrem de plăcute. La data de 3 ianuarie 1892, un băiețel blond, cu urechile cam mari și cu degete lungi avea să vină pe lume în familia Tolkien. Părinții l-au botezat John Ronald Reuel Tolkien.

Pasiunea pentru lingvistică

Cel de-al doilea fiu al familiei Tolkien avea să se nască la data de 17 februarie 1894. Numele său va fi Hilary Arthur Reuel Tolkien. Cei doi fii au fost crescuți cu multă iubire, bucurându-se de atenție maximă din partea părinților. Spre deosebire de fratele său Hilary, John se îmbolnăvea foarte des. Din cauza unei febre aparent neînsemnate, însă cronice, părinții săi chemau de multe ori medicul. Mabel începuse să creadă că starea proastă a fiului ei este cauzată de clima din Africa de Sud și, după ce s-a sfătuit cu soțul ei, au decis să se întoarcă în Anglia. Fiind reținut de activitatea sa profesională, Arthur nu a putut pleca din Africa de Sud, astfel încât în luna aprilie a anului 1895 Mabel și fiii săi vor fi nevoiți să se întoarcă în Anglia fără acesta.

În scrisorile sale, Arthur mărturisea mereu că și-ar dori să fie din nou împreună cu familia sa. În luna noiembrie a anului 1895, s-a îmbolnăvit

▲ Andrew Lang (1844–1912), personalitate literară scoțiană. A fost pionier în domeniul cercetării mitologice, iar „Cartea albastră a basmelor” („The Blue Fairy Book”) a fost prima din colecția de mituri și legende care cuprinde 12 cărți, fiecare dintre ele având câte o culoare diferită pe copertă. Preferata lui Tolkien era cel de-al doilea volum, „Cartea roșie a basmelor”.

de reumatism articular acut și nu s-a mai putut deplasa în Anglia pentru a petrece sărbătorile de Crăciun alături de familie. Starea de sănătate a micuțului John părea să se amelioreze, însă boala lui Arthur se agrava. În luna februarie a anului următor, Arthur a murit, fără să mă aibă șansa de a se întoarce pe tărâmurile natale. A fost înmormântat în Bloemfontein.

Prevăzător, Arthur își investise economiile în mine, dar dividendele aferente acestei investiții nu vor fi suficiente pentru ca familia să poată duce un trai decent. Pentru a mai scuti din cheltuieli, Mabel s-a mutat împreună cu fiii săi în Sarehole (la acea vreme, un mic sătuc din Worcestershire), la periferia orașului Birmingham. Satul se afla la 1,5 kilometri de sudul orașului Birmingham și era un cătun în care se afla o veche moară de apă, construită din cărămidă. Conform biografilor lui Tolkien, Sarehole a avut o influență deosebită asupra băiețelului de 4 ani și i-a fost sursă de inspirație pentru peisajele lumii fantastice pe care avea să le descrie în operele sale de mai târziu.

Fiind un copil de la oraș, John nu se putea obișnui nicidecum cu apucăturile grosolane și cu limbajul necioplit al copiilor din Sarehole; în schimb, a adoptat dialectul provincial. Mama celor doi, Mabel, s-a străduit să le ofere fiilor săi o bună educație. John era extrem de pasionat de limbaj; datorită acestui fapt, precum și educației oferite de mama sa, John știa să scrie și să citească încă de la vârsta de 4 ani.

Pasiunea lui John pentru limbaj era arzătoare și, de îndată ce mama sa a început să îl învețe latina, a arătat un interes tot mai mare pentru ortografia și fonologia limbii; în cele din urmă, a învățat să citească și să scrie în latină, precum și să recite din memorie pasaje în aceeași limbă. În timpul liber, îi plăcea să citească „Alice în Țara Minunilor” și nenumărate alte povestiri și se spune că îi plăcea în special cartea lui Andrew Lang, „Cartea roșie a basmelor” („The Red Fairy Book”). Tolkien nu doar citea cărți, ci începuse să scrie și povești. De cele mai multe ori, aceste basme aveau ca personaj central un dragon verde. La vârsta de 7 ani, Tolkien dădea semne că avea să devină un mare scriitor.

Biblioteca de amintiri

SAREHOLE MILL

Pe când John avea 4 ani, mama acestuia, Mabel, a găsit un loc în care familia ei putea trăi în tihnă și s-au mutat cu toții acolo. Acest loc era sătucul Sarehole, situat la periferia orașului Birmingham. Amintirea peisajelor aride din Africa de Sud și a răposatului său tată persista în memoria micuțului John, însă, în scurt timp, locul acesteia va fi luat de noi amintiri din Sarehole.

Sarehole era o adevărată comoară plină de frumusețe și o minunăție a naturii. În fiecare zi, John și fratele său Hilary se aventurau pe dealurile și pe colinele din acea regiune. Locul preferat al lui John era moara de apă. Se uita îndelung printre șipcile gardului care înconjurau clădirea și se mira la vederea roții care se învârtea. Într-o bună zi, pe când se afla la moară, John a îndrăznit să sară gardul în spațiul rezervat acesteia. Bărbatul care se ocupa de măcinat îl descoperă și țipă furios la el. Deoarece hainele sale erau mai mereu acoperite de făină, John și alți băieți erau îngroziți de acest bărbat și îl numeau „diavolul alb”. Însă, deși le era frică de acest personaj, băieții considerau o provocare deosebită să se furișeze în preajma morii în timp ce „diavolul alb” nu era atent și apoi să o ia la sănătoasa de îndată ce erau descoperiți.

Pe lângă „diavolul alb”, în vremurile copilăriei ștrengărești a lui John a mai existat un personaj, poreclit „diavolul negru”. Acesta era un muncitor de la o fermă, care obișnuia să îi fugărească pe băieți de fiecare dată când îi prindea la cules de ciuperci într-un câmp pe care ei îl găsiseră. Această perioadă în care se juca în Sarehole l-a ajutat să își dezvolte imaginația. Zona poate fi descrisă ca un izvor nesecat de inspirație pentru lumile fantastice pe care le va crea mai târziu.

▲ Sarehole Mill, una dintre cele 50 de mori de apă care încă mai există în regiunea Birmingham. Începând din anul 1999, aici a fost organizat un eveniment pentru evocarea copilăriei lui J.R.R. Tolkien.

▼ Ilustrații din colecția de basme a lui Andrew Lang, „The Book of Romances” („Cartea aventurilor”), în dreapta, și „Arabian Nights” („Nopți arabe”), în stânga. Copiii de pretutindeni erau fascinați de aceste compilații de povești ale lui Lang.

O mamă și un fiu ghinioniști

Scrierea misterioasă

După moartea soțului ei, Mabel și-a crescut cei doi fii singură; însă, începând cu vârsta de 8 ani, John a început să se schimbe. La origine, atât familia lui Arthur Tolkien, cât și cea a soției sale era compusă din adepți ai Bisericii Anglicane; într-o zi, Mabel a intrat din greșeală într-o biserică catolică, i-a plăcut ceea ce a descoperit acolo și s-a convertit la catolicism. Bineînțeles că ceilalți membri ai familiei nu au fost de acord cu decizia ei, ceea ce a dus la pierderea susținerii financiare din partea acestora. Mabel reușise să depășească problemele financiare cu ajutorul familiei sale și al soțului său, iar întreruperea furnizării acestui sprijin reprezenta o problemă serioasă.

Credința ei era însă puternică și neclintită, indiferent cât de tare ar fi încercat cineva să o determine să se răzgândească. În plus, oricât de săraci ar fi fost, pentru ea problema referitoare la educația fiilor săi reprezenta o prioritate. Intenționa să îl înscrie pe John la celebra școală King Edward's College ale cărei cursuri le urmase și Arthur Tolkien, pentru ca apoi fiul ei să reușească să treacă de examenul de admitere. Deși la prima încercare, acesta a eșuat, el va reuși să ia examenul în toamna anului 1900. În cele din urmă, un unchi va arăta înțelegere față de situația lui Mabel și îi va oferi 12 lire, sumă solicitată pentru înscrierea la cursuri.

Deoarece școala era situată departe de casă, la o distanță de 6 kilometri, mama sa îl va însoți pe John la cursuri. Îi părea rău că fiul său trebuia să străbată o distanță atât de mare, de aceea a găsit un apartament ieftin de închiriat în Moseley, în apropierea centrului orașului Birmingham. Obișnuit cu liniștea zonei rurale în care crescuse, pe John l-a exasperat noul mediu, caracterizat de zgomotul tramvaielor și de poluarea produsă de fabrici. Din cauza construcției unei noi remize de pompieri, au fost nevoiți să părăsească această locuință și să se mute din nou, de data aceasta într-o suburbie a orașului Birmingham, în King's Heath. Nici acesta nu era un loc foarte plăcut, un tramvai trecea chiar pe lângă noua lor locuință; John a descoperit însă cu bucurie că în preajma șinelor creșteau flori, fapt care i-a mai alinat dorul de tărâmurile copilăriei. În această zonă se organiza un eveniment care urma să aibă o influență semnificativă asupra viitorului lui John Tolkien și care reprezenta șansa intrării în contact cu o limbă misterioasă.

În apropierea noii locuințe a familiei Tolkien se afla un depozit de cărbune, care a devenit unul dintre locurile de joacă ale lui John. Într-o zi, a descoperit pe un cărbune câteva cuvinte într-o limbă pe care nu o văzuse până atunci. Aceste cuvinte erau scrise în limba galeză, o limbă celtică. Mai târziu, John va asculta un cor cântând în limba galeză într-o biserică și va simți că această limbă este cea mai frumoasă din lume; va utiliza ulterior limba galeză ca fundament pentru limba elfă Sindarin.

▲ Un elev al școlii King Edward, aranjând litere. Școala întemeiată de regele Edward VI este renumită pentru programele de limbi străine. Tot aici a început și fascinația lui Tolkien pentru cuvinte.

Peisaj liniștit din Worcestershire, în jurul orașului Birmingham. Este locul natal al familiei mamei lui Tolkien, familia Suffield. De fiecare dată când se afla în Worcestershire, Tolkien simțea că aparține acestui loc.

Câteva pagini dintr-o ediție a „Povestirilor din Canterbury" a lui Geoffrey Chaucer. Este vorba despre o colecție de 24 de povestiri și poeme spuse de pelerini care călătoreau înspre și dinspre catedrala din Canterbury, fiind cea mai reprezentativă lucrare scrisă în limba engleză medievală.

CLIPE PERSONALE

LEGENDELE FAMILIEI TOLKIEN

În familia Tolkien exista un povestitor aparte în persoana mătușii lui John, Grace, sora mai mică a lui Arthur Tolkien, căreia îi plăcea să spună povești legate de istoria familiei sale. Avea încredere în talentul ei de povestitoare și împărtășea cu plăcere următoarea poveste. Strămoșii familiei Tolkien erau din provincia Hohenzollern, din Imperiul Romano-German, iar numele de familie al acestora era „von Hohenzollern". În perioada asediului, în anul 1529, strămoșul lui Tolkien, Georg von Hohenzollern, a luptat de partea Austriei împotriva forțelor otomane. În această perioadă, Georg a primit porecla „Tollkiehn", un derivat din cuvântul german care înseamnă „cutezanță". Mai târziu, prin căsătorie, familia și-a creat legături cu nobilimea franceză, iar numele care însemna „cutezanță" a fost galicizat. În această familie a străbunilor lui Tolkien, era și un cântăreț la harpsicord (un fel de clavecin). Pentru a scăpa de ghilotina care amenința capetele tuturor membrilor nobilimii de pe întreg teritoriul Franței, acest cântăreț a trecut strâmtoarea Dover în Anglia. Se spune că acesta a transformat numele „Tollkiehn" în „Tolkien", tocmai pentru a avea o sonoritate anglo-saxonă.

Sunt puține dovezile care să susțină aceste povești ale mătușii Grace, dar nu mai există alți membri ai familiei Tolkien care să dețină informații mai certe cu privire la originile familiei. Deoarece bunicul lui Tolkien administra o afacere specializată în producția de piane, părea să existe o anumită afinitate care să confirme astfel varianta mătușii Grace cu privire la străbunul care cânta la harpiscord. Indiferent cum ar fi fost, se pare că personalitățile membrilor familiei Tolkien făcea u ca poveștile pe care aceștia le spuneau să aibă un aer romantic. Acest lucru a devenit cu atât mai clar cu cât acest fler al povestirii s-a remarcat în talentul lui J.R.R. Tolkien de a crea povești fantastice.

Moartea bunicii lui Tolkien, imediat după moartea tatălui său, Arthur Tolkien, îl va distanța pe acesta de rudele dinspre tată. Rolul mătușii Grace se va diminua, iar John va fi tot mai influențat de familia Suffield, rudele din partea mamei sale.

Moartea preotului său şi a mamei sale

John și-a petrecut copilăria mutându-se dintr-o locuință în alta și nu de puține ori a locuit la rude. Pe măsură ce s-a obișnuit cu viața de elev, școala a devenit mai mult decât un loc de studiu, un adevărat simbol al stabilității, un loc în care mintea sa putea zburda în voie.

Mama lui John însă nu se putea acomoda cu biserica din King's Heath. A început să caute o alta și astfel a descoperit biserica Birmingham Oratorio, situată la periferia orașului Birmingham. În circumscripția acesteia, taxa de școlarizare era mai scăzută comparativ cu cea de la King Edward's School și, în plus, fiul ei putea primi o educație catolică la școala de băieți pentru învățământ gimnazial, Saint Phillip's Grammar School. La începutul anului 1902, familia a închiriat o nouă casă în apropierea acestei școli la cursurile căreia John Tolkien, acum în vârstă de 10 ani, a fost înscris.

La biserică, John a avut ocazia de a-l întâlni pe părintele iezuit Francis Xavier Morgan, care va deveni mai târziu protectorul său. Părintele Morgan era un om inteligent și plin de viață, cu simțul umorului, cald și de o deosebită blândețe. Familia Tolkinen a simțit că, în sfârșit, și-a găsit un loc în care să trăiască în pace și stabilitate. Totuși, Mabel considera că nivelul educațional al școlii era prea scăzut, lucru care ar fi putut reprezenta o piedică în dezvoltarea abilităților fiului său; astfel, în anul 1903, îl va retrage de la școală și se va ocupa singură de educația lui. Câteva luni mai târziu, John va primi o bursă din partea King Edward's School și se va întoarce la școala pe care o urmase înainte.

Această schimbare va fi de bun augur pentru Tolkien. Profesorului lui John îi plăcea să îi pună pe elevi să vorbească în engleza veche. De asemenea, ei citeau cu voce tare „Povestirile din Canterbury" ale lui Geoffrey Chaucer (1343–1400) în limba engleză medievală (limba engleză vorbită în perioada 1150–1475). Se spune că această activitate școlară a reprezentat un catalizator pentru decizia tânărului John de a studia în profunzime istoria limbii engleze.

Însă necazurile nu aveau să ocolească familia Tolkien. În luna aprilie a anului 1904, mama lui John a început să aibă probleme de sănătate cauzate de diabet. Cei doi fii ai acesteia au fost încredințați unor rude, iar Mabel a fost nevoită să își canalizeze eforturile spre a se vindeca. În vara acelui an, a început să dea semne de însănătoșire, astfel încât și-a luat fiii înapoi în Rednal. Vor duce un trai similar celui din Sarehole, însă starea de sănătate a lui Mabel se va înrăutăți. Mabel și-a dat ultima suflare în data de 14 decembrie 1904. La numai 14 ani, John era orfan.

În anul 1529, Imperiul Otoman a asediat Viena cu intenția de a-și extinde autoritatea asupra Europei Centrale. Se spune că trupele Imperiului Otoman au fost înfrânte cu ajutorul membrilor unei anumite familii de nobili; poate că era vorba chiar despre clanul von Hohenzollern despre care relata mătușa Grace în povestea cu privire la străbunii familiei sale.

Cel mai lung nume al unei gări poate fi văzut pe acest indicator în această gară din Țara Galilor (Wales). Trenul cu cărbune reperat de Tolkien avea și el inscripționată o astfel de denumire celtică. Nantyglo și Tredegar sunt cuvinte din limba galeză pe care Tolkien le-a putut citi pe o laterală a trenului. Limba galeză a rezistat intruziunilor elementelor de vocabular anglo-saxone și latine timp de mai multe secole și continuă să își mențină trăsăturile distincte, fiind utilizată și în zilele noastre.

Tolkien descoperă poemele epice

Adevăratul cămin

Conform ultimelor dorințe ale mamei sale, părintele Morgan a devenit protectorul lui John și al fratelui acestuia. De obicei, în astfel de situații, orfanii erau lăsați în grija rudelor; însă Mabel se convertise de la Biserica Anglicană la romano-catolicism și îi era teamă de faptul că, dacă ar lăsa băieții în grija unei rude, aceasta i-ar putea îndepărta de Biserica Catolică. Și părintele Morgan gândea la fel, considerând că ar fi de bun augur să găsească, în cel mai scurt timp posibil, un cămin pentru cei doi. A ales casa mătușii acestora, Beatrice Suffield, care nu era interesată în mod deosebit de religia pe care o îmbrățișau cei doi băieți. Locuința acesteia se afla în apropierea Bisericii Oratorio și avea destule camere. Locuia singură, nu avea copii, iar casa era primitoare.

Totuși, se poate spune că această femeie era cam nechibzuită. Deși le oferea băieților lucrurile esențiale de care aveau nevoie, nu dădea nicio atenție mâhnirii și durerii acestora, cauzate de pierderea mamei lor, și nu le oferea alinarea de care aceștia aveau nevoie. Băieții preferau să își petreacă timpul la biserica Oratorio decât în casa mătușii lor. În fiecare dimineață, după ce se trezeau, frații Tolkien porneau spre biserică și participau la slujbă, iar apoi se îndreptau spre școală. După cursuri se întorceau la biserică și își petreceau majoritatea timpului acolo. Pentru frații Tolkien, biserica Oratorio era adevăratul lor cămin.

Tainele limbajului

Tolkien se simțea bine la școală și începuse să-și facă mulți prieteni. Dovedise încă din copilărie o curiozitate debordantă cu privire la studiul limbilor, iar King Edward School era, de altfel, mediul ideal pentru ca talentul său să se dezvolte. Robert Gilson, directorul școlii, îi încuraja pe elevi să studieze limbile clasice, iar fostul său profesor îi dăduse diferite cărți pentru studiu. Printre acestea se afla un curs de inițiere din care Tolkien va acumula cunoștințe privind limba engleză veche (limba engleză vorbită în perioada 450–1150). Această carte va trezi în Tolkien pasiunea pentru limba engleză veche. În cele din urmă, John a avut posibilitatea de a citi „Beowulf", cel mai vechi poem epic scris în limba engleză veche (în secolul al VIII-lea de către un autor necunoscut). Încântat de această realizare, John și-a îndreptat atenția asupra povestirii medievale „Sir Gawain și cavalerul verde" („Sir Gawain and the Green Knight"), care era scrisă în limba engleză medievală din secolul al XIV-lea și al cărei autor nu se cunoștea cu certitudine. Această povestire va trezi și mai mult interesul său pentru domeniul lingvistic. În anul 1908, la vârsta de 16 ani, John, ajuns în ultimul an de studii, va începe primul său demers important în lingvistică. Inițial, va încerca să inventeze o nouă limbă care să aibă la bază modele lingvistice din latină, greacă, germană, franceză și alte limbi. Într-o bună zi, a primit din partea unui prieten un studiu introductiv în limba goților. Limba goților dispăruse, dar unele elemente din ortografia acesteia se păstraseră. Această întâlnire cu un studiu introductiv în limba goților îl va determina pe Tolkien să ia decizia de a încerca să soluționeze neajunsurile privind cunoștințele referitoare la limba goților, pe baza materialelor scrise existente la acea dată. Această strădanie a sa de a reconstrui o limbă moartă putea fi clasificată ca un proiect de lingvistică comparată și a marcat începutul activității lui Tolkien de o viață în domeniul lingvisticii.

▲ Manuscris al lui „Beowulf", un poem epic cu autor necunoscut (din colecția bibliotecii British Museum). Analizând textul acestui manuscris, se poate observa faptul că limba engleză veche era destul de diferită de limba engleză modernă.

Pe de altă parte, Hilary Tolkien nu era deloc interesat să învețe atât de mult precum fratele său. După ce și-a încheiat stagiul militar în Armata britanică, va administra câteva culturi de orhidee și de legume în regiunea rurală a Angliei.

Prima iubire a lui Tolkien

Părintele Morgan a înțeles că viața fraților Tolkien alături de mătușa Beatrice nu era deloc plăcută pentru aceștia. Așadar, a căutat un alt cămin pentru cei doi. Astfel, a găsit în cele din urmă un cămin potrivit în casa doamnei Faulkner, situată pe o stradă dosnică, în imediata apropiere a bisericii Oratorio.

În anul 1908, frații Tolkien au fost găzduiți la reședința Faulkner. În acea casă mai locuia un orfan, o tânără pe nume Edith Mary Bratt. Era o fată frumoasă, subțirică, cu o constituție firavă, cu păr cenușiu și trăsături bine definite. Avea 19 ani și era cu trei ani mai mare decât John Tolkien. Fiind un copil nelegitim, nu cunoștea numele tatălui său, care murise cu cinci ani în urmă. În cele din urmă, John se va îndrăgosti de această fată pe care a întâlnit-o datorită unor circumstanțe nefericite, asemeni celor în care el însuși se afla.

◄ Goții au emigrat din Peninsula Scandinavă și au ocupat teritoriul de la nordul Mării Negre, până la mijlocul secolului al II-lea d.Hr. După aceea, s-au împărțit în goții orientali și goții occidentali. Ei au reprezentat o amenințare pentru Imperiul Roman de Apus din secolul al V-lea până în secolul al VIII-lea și au reușit să își stabilească un regat al lor în Peninsula Iberică. Cu toate acestea, regatul goților orientali a fost distrus de Imperiul Bizantin, în timp ce regatul goților occidentali a fost distrus de expansiunea arabă în Europa, care s-a soldat cu ocuparea Peninsulei Iberice. Consecința a fost dispariția limbii goților. Portretele înfățișate aici aparțin regilor goților occidentali Athaulf (sus, a domnit între anii 410–415 d.Hr.) și Athanagild (jos, a domnit între anii 555–567 d.Hr.).

În această perioadă, Tolkien se simțea foarte bine la școală și își trăia din plin viața de elev. Era cu totul implicat în realizarea discursurilor pentru o competiție pe teme juridice, iar în timpul liber îi plăcea foarte mult să joace rugby. Nu se poate spune că avea constituția care să îl facă potrivit pentru un astfel de sport, dar se pregătise în acest sens cu mare elan și prin antrenamente dârze. La un moment dat, și-a spart nasul, însă s-a bucurat de îndeajuns de mult succes pentru a fi selectat în echipa școlii. De asemenea, a fost apreciat și recunoscut de către conducerea școlii pentru abilitățile sale lingvistice, care îl recomandau pentru o bursă la Universitatea Oxford. Cu toate acestea, Tolkien era mai degrabă preocupat de pasiunea lui de a crea limbi noi și de dragostea nebună pentru Edith.

◄ În Anglia acelei vremi, a urma cursurile unei școli particulare de băieți în care toți elevii dormeau în dormitoare comune (pension) era un semn de bună condiție socială. Se spune că acest sport a fost creat în cadrul uneia dintre aceste școli, Școala de Rugby (The Rugby School), când, în timpul unui meci de fotbal, unul dintre jucători a luat mingea în brațe și a început să alerge cu ea. J.R.R. Tolkien era pasionat de astfel de sporturi masculine în perioada în care a fost elev.

► O scenă din „Alice în Țara Minunilor" a lui Lewis Carroll în care eroina bea Ceaiul Nebunilor, alături de Pălărier și de Iepurele de Martie. Aceasta era una dintre cărțile preferate ale lui Tolkien.

DIN CULISE

ISTORIA TIMPURIE A LITERATURII ENGLEZE FANTASTICE

Tolkien deplângea starea literaturii engleze pentru copii, afirmând că nu existau decât manuale elementare și mici broșuri de creații populare care nu meritau să fie luate în considerație. Cu toate acestea, cea mai mare parte a literaturii pentru copii citite astăzi în lume este reprezentată de povești care au fost create în Anglia.

Manualele elementare erau cărticele de o palmă, apărute în secolul al XVII-lea, în care erau prezentate alfabetul, numerele și câteva poeme scurte. Broșurile cu creații literare erau de dimensiuni mici, comercializate la prețuri de nimic de vânzători ambulanți. Erau publicații realizate într-un mod foarte rudimentar și de o calitate îndoielnică, după cum, de altfel, afirma Tolkien. În anul 1744, va avea loc un eveniment epocal. În fața catedralei Saint Paul din Londra, s-a deschis prima librărie cu cărți pentru copii. John Newberry, un fost vânzător ambulant de medicamente, începuse să vândă acolo cărți de o calitate superioară. Una dintre acestea era compilația „Mother Goose Nursery Rhymes".

Aceste cărți pentru copii din perioada timpurie au fost scrise de femei care erau meditatori ai copiilor membrilor burgheziei. Ele au creat povești, una după alta, în scopuri educative. Cu toate acestea, începând cu cea de-a doua jumătate a secolului al XIX-lea, s-a conturat un nou gen care nu intenționa nici să educe, nici să facă prozelitism, ci să îi atragă pe copii într-o lume imaginară. Acesta era genul fantastic (cunoscut și drept fantasy). Cei mai recunoscuți autori ai acestei mișcări literare erau „cei trei mari" ai literaturii engleze fantastice: Lewis Carroll („Alice în Țara Minunilor" – „Alice's Adventures in Wonderland"), Charles Kingsley („Copiii apelor" – „The Water Babies") și George MacDonald („Prințesa și spiridușul" – „The Princess and the Goblin"). De asemenea, tot în zorii acestei mișcări au fost create și lucrările de larg consum ale literaturii pentru copii, precum „Iepurașul Peter" („Peter Rabbit") a lui Beatrix Potter și „Ursulețul Winnie" („Winnie the Pooh") a lui A.A. Milne. Această perioadă a fost denumită „perioada de aur a literaturii engleze pentru copii". J.R.R. Tolkien s-a născut în această epocă și va crește citind operele acestor autori.

Perioada debutului strălucitor al vieții lui Tolkien

▲ Vrăjitorul Gandalf, într-o secvență din filmul „Stăpânul inelelor". Deși conform descrierilor din romanele lui Tolkien vrăjitorii aveau o înfățișare umană, ei erau, de fapt, spirite trimise pe Pământul de Mijloc pentru a-i ajuta pe cei care se luptau cu Stăpânul Întunericului, Sauron. Semnul distinctiv al acestora era reprezentat de toiagul magic, un simbol al acestei misiuni. „Gandalf" este un cuvânt derivat din alte cuvinte care aparțin limbii islandeze și care înseamnă „elf care folosește magia".

Vedere exterioară a clădirii Exeter College din cadrul Universității Oxford. Colegiul a fost fondat în anul 1312 și a dat lumii mulți artiști și scriitori. J.R.R. Tolkien a fost unul dintre aceștia; Exeter College era pentru Tolkien un loc în care se putea bucura din plin de tinerețea sa.

Organizația semi-secretă „Tea Club and Barrovian Society"

Tolkien se gândea tot timpul la Edith; cei doi s-au îndrăgostit destul de repede unul de celălalt, însă părintele Morgan a aflat despre idila lor. El era acum ca un fel de tată pentru Tolkien și era dezamăgit de faptul că acesta își neglijase studiile după ce se îndrăgostise de fata cu care împărțea aceeași locuință. Astfel, i-a spus lui Tolkien să se despartă de Edith și să se mute într-o nouă locuință. A încercat să o întâlnească pe Edith în secret, însă nu putea scăpa de privirea aprigă a părintelui Morgan; în cele din urmă, nu i s-a mai permis nici măcar să îi scrie scrisori lui Edith, nici să se întâlnească singur cu ea, și toate acestea deoarece părintele Morgan era acum protectorul său. Mama lui Tolkien îi ceruse acestuia să aibă grijă de fiul său până când va împlini 21 de ani. Tolkien a ascultat de îndemnurile părintelui Morgan, însă acest fapt a răcit relația dintre ei; astfel, Tolkien a încetat să mai viziteze biserica Oratorio cu aceeași frecvență cu care o făcea înainte. Nemaiavând o direcție spre care să își canalizeze energiile, s-a aplecat cu perseverență asupra activității școlare.

Biblioteca din cadrul King Edward's School era administrată de câțiva reprezentanți ai aristocrației. În anul 1911, acest rol a fost preluat de Tolkien, alături de alți câțiva studenți, printre care și Christopher Wiseman, care era un bun cunoscător al științelor naturale și al muzicii, precum și Robert Gilson, ale cărui domenii preferate erau pictura și desenul. În afară de ei, mai erau trei sau patru studenți. Băieții aveau timp liber la dispoziție și au început să organizeze întâlniri „la ceai" [*tea parties*], în care discutau cu înflăcărare despre artă și literatură. Acest cerc de colegi a fost denumit „Tea Club", iar primele întâlniri au fost organizate în biblioteca școlii, mai apoi ele desfășurându-se într-o cafenea din Barrow's Department Store. Aceasta a dus la schimbarea denumirii clubului în „Barrovian Society", barrovian fiind un derivat al cuvântului barrow. Numărul membrilor a fluctuat, deoarece aceștia veneau și plecau, însă Wiseman, Tolkien și Gilson au reprezentat mereu nucleul constant al organizației, cunoscută drept „T.C.B.S.", acronimul pentru „Tea Club and Barrow Society". Membrii organizației semi-secrete se adunau, uniți fiind de sentimente de camaraderie, și făceau schimb de opinii, într-o atmosferă de efervescență intelectuală.

Acumularea de cunoștințe

Toți membrii clubului cunoșteau literatura clasică greco-romană; pe lângă aceasta, fiecare dintre ei era specializat într-un domeniu anume. Se crea astfel un echilibru care a făcut ca întâlnirile T.C.B.S să aibă o semnificație deosebită pentru cei trei camarazi, pe măsură ce legăturile dintre ei se solidificau. Mai târziu, clubul avea să primească un nou membru: Geoffrey Smith. Era o prezență oarecum „periferică" în grup și participa ocazional la întâlniri, pentru a discuta despre literatura modernă, literatura engleză și, specializarea sa, poezia. Cu toate acestea, grație influenței sale, Tolkien și-a descoperit o nouă înclinație, cea față de aprecierea reală a semnificației poeziei. În această perioadă înfloritoare din punct de vedere intelectual, Tolkien era preocupat și de pregătirile pentru provocarea căreia trebuia să îi facă față, și anume aceea de a acumula calificările necesare pentru o bursă la Universitatea Oxford. În data de 17 decembrie 1910, în cadrul Exeter College, Universitatea Oxford, Tolkien a luat examenul de admitere pentru studii specializate în limbile clasice. De asemenea, părintele Morgan l-a ajutat și acum, iar ușa către lumea literaturii se deschidea încă mai larg și mai sigur pentru Tolkien.

Din moment ce admiterea la universitate era o problemă rezolvată, Tolkien își putea petrece timpul liber după voia inimii, fără ca acest lucru să interfereze în vreun fel cu activitatea sa la cursuri. Devenise absorbit de mitologia Europei de nord, iar aceste studii vor avea o semnificativă influență în activitățile sale creative de mai târziu.

„Kalevala", o importantă compilație a mitologiei finlandeze, era preferata lui Tolkien. Cu privire la aceasta, Tolkien afirma că, cu cât citea mai mult, cu atât se liniștea, iar lectura devenea tot mai plăcută. Înainte de absolvire, tradiția era să se joace o piesă din literatura greacă; Tolkien va avea rolul lui Hermes în producția școlii bazată pe piesa lui Aristofan, „Pacea". După acest moment, cortina a căzut peste anii de tinerețe petrecuți de Tolkien la King Edward's College.

Tolkien a profitat de timpul liber pe care l-a avut după ce a absolvit cursurile din cadrul King Edward's College și, înainte de a începe cursurile la universitate, a pornit spre Elveția împreună cu fratele său Hilary și cu alți camarazi ai acestuia. În această perioadă, Tolkien a cumpărat diverse cărți cu peisaje de toamnă; dintre acestea, a pus deoparte o ilustrație cu un om care stătea pe niște pietre lângă trunchiul unui copac. Era un bătrânel cu barbă albă, care purta o pălărie albă cu boruri largi și o manta lungă. Bătrânelul avea o expresie veselă pe chip. Mai târziu, Tolkien va pune „originea lui Gandalf" pe seama

▲ Decorațiunile care împodobesc intrarea în capela aparținând Exeter College. George Gilbert Scott, arhitectul reprezentativ al mișcării victoriene gotice, a proiectat această capelă după modelul uneia din Paris; Tolkien considera însă că este o construcție de prost gust.

Versiune diferită

O CĂLĂTORIE ÎN FRANȚA ȘI UN INCIDENT NEPREVĂZUT

Tolkien era total absorbit de cercetările sale la universitate, dar nu se poate spune că nu mai avea nicio altă preocupare în afara studiului. Într-o vacanță, în anul 1913, a plecat la Paris, unde avea să lucreze ca meditator pentru doi copii mexicani. Cu toate acestea, călătoria s-a dovedit a fi atât de dezastruoasă încât probabil că își dorea să aibă orice altă slujbă decât aceea de profesor.

După sosirea la Paris, s-a întâlnit cu mătușa celor doi copii. Tolkien își dorise de mult să vadă Parisul și și-a rezervat puțin timp liber pentru a hoinări pe străzile capitalei. Era fascinat de toate lucrurile noi și neobișnuite pe care le întâlnea. După ce a stat în această zonă pentru câteva zile, au pornit spre Bretania, mai ales că băieții pe care îi avea în grijă sperau să viziteze această regiune. Și el intenționa să se relaxeze într-o astfel de regiune, dar când a ajuns acolo și a privit în jur, nu a văzut „decât gunoaie și turiști". Acesta este modul în care Tolkien își exprima dezamăgirea, într-o scrisoare către Edith. Pentru a înrăutăți lucrurile, un incident avea să transforme această călătorie într-o experiență îngrozitoare. Într-o zi, Tolkien a ieșit cu unul dintre elevii săi și cu mătușa acestuia la o plimbare. O mașină s-a urcat pe trotuar și a lovit-o pe tânăra mătușă a băiatului. Viața femeii era pe muchie de cuțit, iar Tolkien a dus-o în grabă înapoi la hotel. Cu câteva ore mai târziu, femeia a murit. Vacanța lui Tolkien s-a transformat într-o experiență neplăcută; a trebuit să se ocupe de cele necesare pentru a trimite corpul neînsuflețit al femeii în Mexic. Acest incident va rămâne în amintirea lui Tolkien ca unul dintre cele mai groaznice experiențe din viața sa. Apoi, Tolkien nu a mai acceptat nicio slujbă în afara granițelor țării, atâta timp cât încă avea cu ce să se întrețină.

▲ Dinard, locul tragicei amintiri a lui J.R.R. Tolkien. Era cea mai cunoscută destinație de agrement din regiunea Bretaniei. Imaginea bicicliștilor străbătând orașul Dinard este emblematică pentru acesta.

acestei colecții de imagini autumnale. Prin diversele sale activități, Tolkien va descoperi acele cunoștințe care vor funcționa asemeni unui izvor de idei pentru eforturile sale creative de mai târziu și le va acumula în mod constant.

Viața de student

În anul 1911, Tolkien, în vârstă de 19 ani, va intra la Universitatea Oxford. La acea vreme, cei mai mulți studenți proveneau din rândurile aristocrației, însă la Exeter College nu existase niciun fel de discriminare de această natură, de aceea Tolkien a putut, în scurt timp, să se adapteze noului stil de viață. Nu era neapărat interesat de cursurile corespunzătoare specializării sale, și anume limbile clasice; de îndată ce a descoperit lingvistica comparată, a devenit fascinat de aceasta. Profesorul Joseph Wright era specialist în lingvistica comparată și, în același timp, autorul manualului de limbă a goților care a reprezentat o revelație pentru Tolkien. Lingvistica comparată nu se ocupă doar de structura limbilor; ea folosește limbajul pentru a descoperi rădăcinile popoarelor. Totodată, le permite lingviștilor să lucreze asemeni unor arheologi ai limbii, utilizând rămășițele limbilor dispărute pentru a reconstrui istoria civilizațiilor apuse. Lingvistica va reprezenta astfel o bază care va susține strădania lui Tolkien de a reînvia mitologia.

Încă din copilărie, Tolkien fusese interesat de limba galeză și a început să o studieze la Universitatea Oxford. Acest lucru a fost posibil grație recomandărilor profesorului Wright. Între timp, la King Edward's College, organizația semi-secretă T.C.B.S. continua să activeze deoarece cei doi camarazi de odinioară ai lui Tolkien, Wiseman și Wright, erau încă la școală și nu se înscriseseră la universitate. Deseori, ei îl invitau pe Tolkien la întâlnirile organizației.

Odată ajuns la vârsta de 21 ani, Tolkien ieșea de sub tutoratul părintelui Morgan. La câteva zile după aniversarea acestei vârste, Tolkien a și plecat să o întâlnească pe Edith. Aceasta însă simțise că Tolkien o va uita în cei trei ani de zile cât avuseseră de așteptat pentru a se putea întâlni iar, așa că acceptase o cerere în căsătorie. Când a aflat că sentimentele sincere ale lui Tolkien față de ea nu se schimbaseră, Edith a anulat logodna cu respectivul bărbat. Dragostea ei pentru Tolkien este dovedită inclusiv de faptul că a trecut de la Biserica Anglicană la credința romano-catolică; în anul 1914, cei doi s-au logodit.

Barrow's Department Store, locul favorit de întâlnire al membrilor organizației T.C.B.S.

O lume fantastică

Începuturile mitologiei

ÎNTR-UNA DIN ZILELE din perioada studenției sale, Tolkien a descoperit un poem intitulat „Christ", aparținând poetului mistic Cynewulf. Era scris în limba engleză veche, iar lui Tolkien i-a plăcut mult. Simțea că acest text reprezintă mitologia antică a poporului englez. După lectura acestuia, Tolkien a afirmat că a simțit ca și cum acel ceva care stagnase până atunci în forul său interior se trezise brusc. Astfel, Tolkien s-a decis să se apuce de treabă, folosindu-și imaginația în scopul reînvierii acestei mitologii pierdute. Și-a petrecut întreaga vară a anului 1914 în extremitatea de sud-vest a Angliei. Pe parcursul acestei vacanțe, a scris poemul narativ „Călătoria lui Eärendel, luceafărul de seară" („The Voyage of Eärendel the Evening Star"). Lucrările lui Tolkien în calitatea sa de creator de mitologii erau acum în plină desfășurare.

Experiență de război

Tolkien își petrecea mult timp alături de prietenii săi din cadrul organizației T.C.B.S. și se pare că influența acestora asupra sa a fost covârșitoare. Pentru a-și arăta mulțumirea față de grupul de la care învățase atât de multe lucruri, Tolkien a început să scrie poezie. În această perioadă a izbucnit Primul Război Mondial. Anglia a intrat în război împotriva Germaniei, și întreaga Europă se afla într-o stare generală de haos. În timp ce majoritatea tinerilor de pretutindeni doreau să se înroleze în armată pentru a participa la eforturile de luptă de pe front, Tolkien persevera în dorința sa de a-și finaliza studiile universitare. La acea vreme, se implementa un sistem conform căruia înrolarea în armată putea fi amânată până la încheierea studiilor, iar Tolkien a profitat de acest lucru. A participat la instruirea militară în timp ce își continua studiile universitare.

În luna iunie a anului 1915, Tolkien și-a luat bacalaureatul fără probleme. Cu toate acestea, venise vremea să răspundă ordinului de încorporare. A fost repartizat la un batalion de infanterie, Lancashire Fusiliers. La începutul anului următor, a început să fie interesat de utilizarea codurilor și a cifrurilor și a reușit să devină ofițer la Transmisiuni. A fost înaintat la acest grad imediat după ce s-a hotărât că-și dorea acest lucru.

În timp ce războiul se extindea, Tolkien a început să se gândească la căsătoria sa cu Edith, înainte să fie trimis pe frontul de luptă. De asemenea, pentru a lăsa în urma lui un oarecare capital, s-a decis să își vândă poeziile. A câștigat încredere în sine în momentul în care librăria Blackwell i-a cumpărat poemul „Goblin Feet", dar toate celelalte poeme pe care le trimisese editurilor au fost refuzate și returnate. La data de 22 martie 1916, are loc ceremonia de căsătorie dintre Tolkien și Edith, într-o catedrală catolică din Warwick. Se spune că la această ceremonie părintele Morgan, cel care îi despărțise pe cei doi cu ceva timp în urmă, a avut pentru ei numai urări de bine.

În data de 4 iunie, la aproximativ două luni după căsătorie, Tolkien ajunge în tabăra militară din Etaples, în Franța. Mai târziu, Tolkien va participa ca ofițer de transmisiuni în bătălia de pe Somme. Numai

▲ Primul Război Mondial - bătălia de pe Somme, 1916

▼ O parte din manuscrisul celui de-al treilea volum al trilogiei „Stăpânul Inelelor – Întoarcerea Regelui" („The Return of the King"), așa cum a fost scris de mâna lui Tolkien. Multe dintre scrisorile și manuscrisele lui Tolkien au fost frecvent scoase la licitație în ultimii ani.

Lista lucrărilor lui Tolkien și anii în care acestea au fost publicate	
1925	„Sir Gawain și Cavalerul Verde" („Sir Gawain and the Green Knight")
1937	„Hobbitul" („The Hobbit")
1949	„Farmer Giles of Ham"
1954	„Stăpânul inelelor", volumele 1 („Frăția Inelului" – „The Fellowship of the Ring") și 2 („Cele două turnuri" – „The Two Towers")
1955	„Stăpânul Inelelor" („The Lord of the Rings"), volumul 3 („Întoarcerea Regelui" – „The Return of the King")
1962	„Aventurile lui Tom Bombadil" („The Adventures of Tom Bombadil")
1964	„Copac și frunză" („Tree and Leaf")
1967	„Smith of Wotton Major"
1976	„Scrisori de la Moș Crăciun" („The Father Christmas Letters")
1977	„Silmarillion" („The Silmarillion")
1982	„Dl Bliss" („Mr. Bliss")
1998	„Roverandom"

CĂLĂTORII ÎN TIMP

MITOLOGIA LUI TOLKIEN DE-A LUNGUL VREMII

Eforturile creative ale lui Tolkien au început odată cu poeziile pe care le-a scris. Poemele vor fi incluse în lucrările sale târzii, iar volumul acestora a fost rezultatul procesului de creare a unei istorii a limbilor pe care le inventase. Toate acestea vor începe să fie adunate în „Silmarillion" („The Silmarillion"). Tolkien intenționase să creeze o nouă mitologie, dar i-a stat în cale propriul perfecționism, astfel încât eforturile sale creative au luat o direcție total neprevăzută.

Deoarece scrierea la „Silmarillion" stagna, Tolkien are o nouă idee. De fiecare dată când își va pregăti copiii pentru culcare, le va spune povești, astfel încât va putea scrie povești simple și ușor de înțeles în loc să creeze o povestire complicată, precum cea începută în „Silmarillion". A doua zi, Tolkien va scrie o poveste pentru fiul său, John, care își pierduse cățelușul de pluș. Povestea s-a intitulat „Roverandom"; era povestea unui câine care reușise să îl supere pe un vrăjitor răutăcios care îl transformă într-un cățeluș de pluș. În cele din urmă, băiețelul își pierde cățelușul de pluș. Tolkien a observat că poveștile pe care le scria erau pe placul copiilor și acest lucru l-a făcut să scrie alte și alte povești și să creeze personaje care să fie îndrăgite de copii, precum Tom Bombadil. Imaginația sa debordantă va atinge punctul culminant în „Hobbitul" („The Hobbit") și în „Stăpânul Inelelor" („The Lord of the Rings").

Tolkien a lăsat lucrarea „Silmarillion" neterminată. Fiul său și cel mai mare fan al acestuia, Christopher, va aduna toate materialele scrise de tatăl său, care aveau legătură cu „Silmariallion", astfel încât lucrarea va fi finalizată și publicată în anul 1977. În mare parte, datorită eforturilor fiului său, toate lucrările lui Tolkien sunt citite astăzi de către fani din întreaga lume. De asemenea, nu trebuie să uităm contribuțiile lui Tolkien în calitate de cercetător, precum ediția „Sir Gawain și Cavalerul Verde" („Sir Gawain and the Green Knight"), utilizată și astăzi ca text de studiu pentru elevii care studiază literatura engleză.

în prima zi a acestei bătălii, 20 000 de soldați englezi și-au pierdut viața și aproximativ 58 000 au fost răniți. Cadavrele zăceau peste tot pe câmpul de luptă, iar mirosul greu al cărnii intrate în putrefacție încărca aerul. Era un adevărat iad pe pământ, iar Tolkien nu va putea uita niciodată aceste imagini.

Tolkien nu era de acord cu identificarea unor alegorii în lucrările sale, dar, în același timp, se știe faptul că este imposibil ca un autor să scrie fără să fie influențat de propriile experiențe de viață; se spune astfel că experiențele de război ale lui Tolkien se reflectă în trilogia „Stăpânul Inelelor" [„The Lord of the Rings"]. Unii afirmă chiar că personajul Samwise Gamgee care îl însoțește pe personajul principal, Frodo Baggins și îl ajută pe întreg parcursul povestirii, evocă imaginea soldaților englezi din batalionul său, pe care Tolkien i-a cunoscut și i-a respectat.

Ultima dorință a unui prieten apropiat

Ceilalți doi membri importanți ai T.C.B.S., Geoffrey Smith și Robert Gilson, vor muri pe front. Înainte ca acest lucru să se întâmple, Smith i-a trimis o scrisoare lui Tolkien, care reprezenta un fel de testament al acestuia, testament care îi va da lui Tolkien determinarea de care avea nevoie pentru a continua eforturile sale creative pentru tot restul vieții.

Deoarece și Tolkien avea să participe la bătălia de pe Somme, exista o mare probabilitate ca și el să fie ucis pe câmpul de luptă. A fost practic salvat de o febră care avea cauze necunoscute. Soldații obișnuiau să o numească „febra tranșeelor". Tolkien s-a îmbolnăvit la data de 27 octombrie 1915 și boala nu a cedat. La data de 8 noiembrie, a fost trimis înapoi în Anglia, unde a fost internat într-un spital din Birmingham. A început să scrie primul său volum legendar pe patul de spital. Însemnările lui Tolkien din acea perioadă purtau titlul „Cartea povestirilor pierdute" [„The Book of Lost Tales"], însemnări care vor deveni cunoscute cu titlul „Silmarillion" [„The Silmarillion"].

Lucrarea descrie crearea universului și modelarea pământului, continuând cu descrierea conflictelor pentru obținerea unor bijuterii elfe, denumite „silmarils". Era o povestire detaliată și complexă, cu acele tipuri de eroi și de zeități care vor deveni mai apoi binecunoscute în trilogia „Stăpânul Inelelor". Unul dintre obiectivele pe care Tolkien le urmărea prin această lucrare era crearea unei istorii a limbii pe care o inventase, limba „quenya" pe care, de altfel, a și finalizat-o, în anul 1915. Tolkien și-a dedicat întreaga viață creării unei lumi fantastice, iar baza limbilor vorbite în această lume, precum și istoria acesteia, întinsă pe durata mai multor milenii, se găsește în „Silmarillion". Anumite fragmente din „Silmarillion" vor fi preluate și dezvoltate în imaginația lui Tolkien, pentru ca apoi acestea să poată fi regăsite în „Hobbitul" și în „Stăpânul Inelelor".

▲ Un amurg fantasmagoric în Cornwall, impregnat în roșu stacojiu. Acest gen de peisaje au căpătat viață în mitologia lui Tolkien.

▼ Soldați în tranșee în timpul Primului Război Mondial.

Zile de creație și cercetare

Entuziasmul unei noi vieți

SE SPUNE CĂ, pe când era înrolat în armată, Tolkien nu se gândea la nimic altceva decât la întoarcerea la Oxford. Dorința lui se va împlini odată cu sfârșitul Primului Război Mondial, în anul 1918. Cursurile universității fuseseră suspendate în perioada conflictului, dar Tolkien și-a putut găsi de lucru în cadrul grupului editorial al Dicționarului Oxford al Limbii Engleze („Oxford English Dictionary"). În momentul în care războiul s-a încheiat, la data de 11 noiembrie, Tolkien a primit din partea armatei permisiunea de a se întoarce la Universitatea Oxford. Cu un an înainte i se născuse un fiu, John Francis Reuel Tolkien. Tolkien avea 26 de ani. În cele din urmă, va putea duce o adevărată viață de familie, alături de micuțul John și de soția sa Edith care se rugase fără încetare ca soțul ei să se întoarcă teafăr acasă de pe câmpul de luptă. Tolkien va începe o nouă viață într-o casă închiriată pe strada Saint John, numărul 50, din Oxford.

În anul 1919, familia Tolkien se va muta într-o nouă locuință, fiind bucuroși de faptul că aveau în sfârșit o casă a lor. Tolkien era destul de mulțumit cu activitatea sa editorială și, mai târziu, avea să spună că în cei doi ani cât a lucrat în această poziție a învățat mai multe lucruri decât în oricare alți doi ani din viața sa. În plus, Tolkien mai dădea și lecții particulare, ceea ce îi aducea venituri considerabile. Adunase atât de mulți bani din activitatea de profesor particular încât și-a putut permite să demisioneze din postul de redactor la dicționar. În timpul liber, continua să scrie la „Silmarillion". Petrecea apoi nenumărate ore la clubul de eseuri al Exeter College, citind din compozițiile sale studenților.

Tolkien și-a înaintat candidatura ca răspuns întârziat la propunerea Universității din Leeds pentru postul de asistent de limba engleză, trecând cu brio peste procedura de selecție. Deoarece Edith era din nou însărcinată, a fost nevoit să călătorească singur spre Leeds, un oraș cenușiu în care majoritatea locuitorilor lucrau ca mineri. Inițial, Tolkien s-a simțit încurcat și dezamăgit de noul său domiciliu. Aceasta deoarece era obișnuit cu verdeața abundentă și atmosfera victoriană din Oxford, în timp ce Leeds se afla în contrast cu locurile cu care era obișnuit. Pentru o vreme, va avea o existență destul de agitată, aflându-se în cursul săptămânii în Leeds, în timp ce sfârșitul de săptămână și-l petrecea cu familia, în Oxford. Între timp, se va naște și cel de-al doilea fiu al său. Numele acestuia va fi Michael și, în preajma primei aniversări a acestuia, familia Tolkien s-a mutat în Leeds.

Tolkien, profesorul de limbă engleză

Departamentul de limbă engleză al Universității din Leeds se afla încă la început și, treptat, a început să se contureze ca un departament puternic, sub conducerea lui George Gordon. Gordon l-a desemnat pe Tolkien ca responsabil cu predarea limbilor străine. Modelul organigramei materiilor era preluat după exemplul Universității Oxford. Tolkien a simțit că ceea ce face are sens și că merită să se implice în această activitate.

În anul 1922, tânărul Eric Valentine Gordon va fi angajat ca asistent în Departamentul de limbă engleză al Universității din Leeds. Gordon primise lecții particulare din partea lui Tolkien la Universitatea Oxford, și cei doi au început să lucreze împreună la un proiect de cercetare. Acesta era traducerea poemului epic „Sir Gawain și Cavalerul Verde" („Sir Gawain and the Green Knight"), scris în limba engleză medievală. Poemul va fi publicat în anul 1925 de către Editura Clarendon Press, departamentul științific de prestigiu al Editurii Oxford University Press.

Se consideră că această lucrare a reprezentat o contribuție de seamă adusă domeniului studiului literaturii medievale.

Tolkien mai avea și alte proiecte în derulare, precum compilarea unui dicționar de cuvinte arhaice și

▲ Tolkien ține în mână primul exemplar al primei ediții „The Hobbit", din 1937, de-abia ieșit din tipar.

Centrul universitar Oxford. Tolkien și-a petrecut mult timp din viață aici, acesta putând fi considerat „locul nașterii" trilogiei „Stăpânul Inelelor".

traducerea basmelor străvechi. Tolkien s-a integrat foarte repede în grupul studenților săi: va bea bere și va citi din clasicii literaturii împreună cu membrii grupului studențesc „Viking Club" și chiar va cânta cântece tradiționale pentru copii, traduse în limba anglosaxonă.

Viața alături de familia sa va decurge lin și cel de-al treilea fiu al său, Christopher, se va naște în anul 1925. La numai 32 de ani, Tolkien a fost promovat din poziția de asistent de limbă engleză în cea de profesor; tot acum își cumpără și o nouă locuință, la periferia orașului Leeds. Zilele petrecute în Leeds au fost fericite, asemeni perioadei în care trăise în Oxford.

Societatea „The Inklings"

În anul 1925, la Universitatea Oxford s-a anunțat existența unui post vacant de profesor de limbă anglo-saxonă. La început, șansele lui Tolkien de a fi selectat pentru această poziție erau reduse, însă în cele din urmă va primi același număr de voturi cu principalul său rival, egalitate care a fost soluționată de către președintele departamentului. Tolkien avea acum 33 de ani. A devenit astfel profesor de limbă anglo-saxonă în cadrul Universității Oxford, funcție pe care o va păstra din acel moment timp de 23 de ani. Pe parcursul primului an, a predat 36 de cursuri și se spune că, în cel de-al doilea an, a fost însărcinat cu predarea a încă 100 de cursuri.

În anul 1926, Tolkien a cumpărat o casă pe strada Northmoor din Oxford. Încă din copilărie, Tolkien s-a tot mutat, fără să se stabilească niciodată cu adevărat într-un anumit loc. În cele din urmă, Tolkien se va muta în noua sa locuință și va rămâne aici timp de 21 de ani. În anul 1929, se naște fetița pe care Tolkien și-o dorise atât de mult. Numele ei va fi Priscilla.

Tolkien ducea o existență absolut obișnuită, de profesor și cap al familiei; în această perioadă, se va întâlni pentru prima dată cu C.S. Lewis, cercetător de specialitate din cadrul Magdalene College. Cei doi vor participa la întâlnirile clubului de lectură „Coalbiters". Acest grup era similar celui din care făcuse parte Tolkien odinioară, T.C.B.S. Mai târziu, acest grup se va transforma în „The Inklings" (în traducere literală, „Sugestii" - denumire aleasă ca sinonim pentru „indiciu" sau „înțelegere ușoară"). Membrii acestei societății purtau discuții înflăcărate pe teme literare, lucru care se va dovedi extraordinar de stimulant pentru activitatea acestora.

În anul 1930, Tolkien va începe să lucreze la una dintre cele mai cunoscute lucrări ale sale. În această perioadă, continua să acorde note lucrărilor studenților săi; i se părea o activitate plictisitoare, care părea că nu lua sfârșit niciodată. La un moment dat, pe când corecta lucrările studenților, fără a se gândi prea mult, a notat unul dintre răspunsurile de pe extemporalul unui student, conform căruia o ființă umanoidă imaginară, un „hobbit", locuia singur în pământ. Mai târziu, Tolkien afirma că nu are nicio idee și nici atunci nu avusese habar de ce făcuse acest lucru, însă ceea ce scrisese în grabă pe acel extemporal avea să fie începutul lucrării sale, „Hobbitul" („The Hobbit).

Inițial, această lucrare nu a fost scrisă în ideea unei publicări ulterioare. Tolkien a scris-o pentru a o putea citi celor trei fii ai săi și gândindu-se că, după ce va fi ajuns în punctul culminant al povestirii, va improviza și restul acesteia. Cu toate acestea, după ce le-a arătat manuscrisul colegilor săi din cadrul universității, editura George Allen & Unwin Ltd. va afla despre acesta și îl va informa pe Tolkien că dorește o continuare a povestirii. În anul 1936, manuscrisul a fost, în cele din urmă, finalizat, iar președintele editurii i-a citit fiului său întreaga povestire. Băiețelul de 10 ani, pe numele său Rayner, a fost foarte încântat de aventurile din „Hobbitul". Acest fapt l-a determinat pe președintele editurii să își dea acordul în vederea publicării acestei cărți.

▲ Orașul Leeds, situat în nordul Angliei, în care se află Universitatea la care Tolkien a fost trimis să lucreze, departe de familia sa. Astăzi este un înfloritor centru financiar și al tehnologiei informației. Universitatea din Leeds a fost înființată în anul 1904, iar activitățile acesteia nu erau dezvoltate în momentul în care Tolkien a început să lucreze aici.

Omul-cheie

STANLEY UNWIN

Stanley Unwin a fost președintele companiei care a publicat trilogia lui Tolkien, „Stăpânul Inelelor". În anul 1914, el a înființat Editura George Allen & Unwin Ltd., situată în apropierea Muzeului Britanic. Editura publica, în special, lucrările socialiștilor. Într-o zi, a primit manuscrisul lui Tolkien, „Hobbitul". Unwin avea un fiu și considera că valoarea cărților pentru copii trebuie judecată chiar de cei mici, astfel încât a încredințat „evaluarea" romanului lui Tolkien fiului său, Rayner. Micuțul a fost extrem de încântat de poveste, specificând chiar că această carte nu ar fi avut deloc nevoie de ilustrații. Pornind de la această deosebită apreciere a lucrării lui Tolkien, s-a decis publicarea romanului „Hobbitul". Se spune că pentru cooperarea sa în procesul de evaluare a valorii cărților, Rayner primea un șiling.

Micuțul Rayner specificase că „Hobbitul" nu va avea nevoie de ilustrații, însă Unwin considera că acestea sunt necesare, astfel încât l-a rugat pe Tolkien să conceapă niște imagini. Versiunea „Hobbitului" care includea o hartă desenată de către autor s-a vândut în trei luni. Firește, Unwin a fost încântat de faptul că editura sa reușise să publice un adevărat bestseller și i-a cerut lui Tolkien să scrie o continuare a romanului. Tolkien nu intenționase acest lucru, însă Unwin l-a încurajat și, în cele din urmă, rezultatul a fost finalizarea seriei „Stăpânul Inelelor". Au existat și certuri între perfecționistul Tolkien și Unwin, pornind de la afirmațiile lui Tolkien (izvorâte tocmai din spiritul său perfecționist), precum și neînțelegeri cu privire la formatul conferit cărții odată cu publicarea sa. Totuși, volumul „Stăpânul Inelelor" a fost, în cele din urmă, finalizat, la 17 ani după ce Tolkien a început să îl scrie. Cartea va fi lansată datorită eforturilor neprecupețite ale lui Stanley Unwin. Însărcinat cu redactarea lucrării a fost Rayner Unwin, același Rayner Unwin care, pe când avea numai 10 ani, la cererea tatălui său își exprimase părerea cu privire la „Hobbitul" lui Tolkien.

Un mare succes

„Stăpânul Inelelor" are un efect în spirală

LA DOAR CÂTEVA ZILE după publicarea „Hobbitului", la data de 21 septembrie 1937, „London Times" a publicat o recenzie laudativă și, încă o dată, a început să atragă tot mai mult atenția publicului. Prima ediție s-a epuizat până la Crăciun și a primit premiul New York Herald Tribune la categoria Carte pentru copii. „Hobbitul" se afla acum printre cele mai bine vândute cărți ale vremii.

În acel an, Tolkien a început să scrie „Stăpânul Inelelor", continuarea „Hobbitului". A fost finalizată în anul 1949, Tolkien lucrând la ea timp de 12 ani. În tot acest timp, era ocupat și cu activitatea sa de profesor de limba și literatura engleză. A perseverat în hotărârea sa de a publica „Silmarillion", dar acest proiect nu includea numai întreaga istorie a Pământului de Mijloc; el presupunea și crearea de hărți, tabele genealogice și cronologii. Era un proiect complex, iar perfecționismul lui Tolkien aducea mereu corecturi și modificări lucrării. Astfel, finalizarea cărții părea a fi o perspectivă îndepărtată. În plus, editura avea rezerve cu privire la natura complexă a acestui proiect

Editura George Allen & Unwin Ltd. a dorit o continuare directă a „Hobbitului" și, în consecință, a refuzat publicarea volumului „Silmarillion". Tolkien începuse să aibă deja sentimente de suspiciune față de editorul său. În anul 1950, s-a prezentat cu „Stăpânul Inelelor" la Editura Collins. Reprezentanții acesteia i-au cerut să scurteze povestirea. Evident că Tolkien nu putea da curs unei astfel de propuneri. Era necesar ca planurile de publicare a volumului „Stăpânul Inelelor" să fie regândite. Tolkien fusese de la început un perfecționist și dorea ca povestirea să fie publicată în forma ei completă. Din cauza acestei trăsături a personalității lui Tolkien, atât scrierea, cât și publicarea unei lucrări vor reprezenta două acțiuni istovitoare.

▲ Interiorul unei biblioteci din cadrul Martin College. Era un loc pe care Tolkien îl vizita frecvent. Probabil este și locul în care lui Tolkien îi veneau noi idei pentru creațiile sale.

▲ În apropierea casei din Bournemouth în care Tolkien și-a petrecut amurgul vieții se afla un loc împădurit. Mergea deseori la plimbare prin pădure alături de soția sa. Tolkien se prezenta ca fiind un adevărat „iubitor" al copacilor și considera că aceștia au voință. Se spune că Tolkien chiar le vorbea copacilor din păduri. Sentimentele sale față de copaci sunt cuprinse în lucrarea "Leaf by Niggle".

Stanley Unwin nu și-a putut abandona interesul față de publicarea „Stăpânului Inelelor". Auzise de necazurile lui Tolkien cu cealaltă editură și chiar pusese câțiva „spioni" să afle dacă Tolkien ar fi interesat să publice „Stăpânul Inelelor" la editura sa; însă Tolkien nu putuse încă să scape de îndoielile sale cu privire la compania lui Unwin.

O ultimă dorință

Tolkien era deseori foarte ocupat cu activitatea sa zilnică la catedra din cadrul Universității Oxford, astfel încât nu avea practic posibilitatea de a discuta problemele esențiale și de a avansa soluționarea publicării lucrării sale. A participat la negocieri cu Editura Collins, însă nu a ajuns la niciun rezultat; în luna aprilie a anului 1952, Tolkien și Editura Collins au întrerupt orice fel de legătură. În luna iunie a acelui an, Tolkien i-a scris o scrisoare lui Rayner Unwin, fiul lui Stanley Unwin, care jucase un rol-cheie în publicarea volumului „Hobbitul" cu mulți ani în urmă. Prin acea scrisoare, Tolkien îi mărturisea lui Rayner faptul că deja se depune praful pe volumul „Stăpânul Inelelor". Rayner era acum student la Universitatea Oxford și, la scurt timp după ce a primit scrisoarea, a devenit interesat de problema publicării „Stăpânului Inelelor". Exista numai un singur manuscris al cărții, iar Tolkien se temea să nu se piardă, astfel încât i l-a înmânat direct lui Rayner Unwin în luna septembrie a anului 1952.

Însărcinat cu păstrarea manuscrisului, Rayner și-a dorit din toată inima să îl publice, însă era îngrijorat de costul avansului pe care Tolkien ar fi trebuit să îl primească. În cele din urmă, editura sa a încheiat un acord care ar fi minimalizat riscurile pierderilor prin acordarea unor compensații lui Tolkien pentru cartea sa, cu o parte din profiturile pe care vânzările le-ar fi generat, în eventualitatea în care cartea ar fi fost, într-adevăr, profitabilă. Astfel, s-a decis ca „Stăpânul Inelelor" să fie împărțit în trei părți. În loc să i se ofere lui Tolkien com-

▼ Coperta ediției americane a volumului „Hobbitul", publicat în anul 1966. Ediții neautorizate timpurii ale acestei cărți fuseseră publicate în Statele Unite. Opera lui Tolkien a fost apreciată în America în moduri diferite, de exemplu devenind chiar și un simbol al mișcării pentru pace în timpul Războiului din Vietnam.

CLIPE PERSONALE

MOȘ CRĂCIUN ESTE TĂTICUL

În fiecare an, la data de 25 decembrie, copii lui Tolkien primeau scrisori minunate din partea lui Moș Crăciun.

În anul 1920, cel mai mare fiu al lui Tolkien, John, care împlinise deja 3 ani, a primit o scrisoare din partea lui Moș Crăciun. Aceasta era prima scrisoare de acest fel pe care John o primea răciun. În scrisoare erau prezentate diferite întâmplări de la Polul Nord. Conținutul primelor scrisori era simplu, însă, pe măsură ce anii treceau, acesta devenea tot mai însuflețit. Într-un an, în scrisoare se povestea despre asistentul lui Moș Crăciun, un urs polar nătâng care căzuse pe scări în încercarea sa de a oferi daruri prea multor oameni în același timp; în alt an, în scrisoare se povestea despre faptul că Moș Crăciun își angajase un elf. Cu astfel de basme, numărul de personaje din scrisori creștea considerabil. De asemenea, scrisorile cuprindeau și timbre cu imaginea Polului Nord, pe lângă diferite tipuri de caligrafie, cu caracterele ornamentale.

Moș Crăciun utiliza o serie de mijloace pentru a-și livra scrisorile către copiii lui Tolkien. Uneori le așeza în horn, alteori poștașul le aducea scrisorile direct celor doi băieți. (Atunci când scrisorile erau așezate în horn, pe covor erau vizibile urme de zăpadă). Scrisorile din partea lui Moș Crăciun au continuat să fie livrate la casa lui Tolkien, fără oprire, timp de 20 de ani.

În realitate, de trimiterea scrisorilor din partea lui Moș Crăciun se ocupa chiar tatăl copiilor, J.R.R. Tolkien. Pe măsură ce creșteau, copiii deveneau conștienți de acest fapt, însă fratele mai mare nu îi va spune niciodată adevărul celui mai mic, nici chiar atunci când acesta din urmă va afla că Moș Crăciun este de fapt chiar tatăl lor; se spune că ei continuau să aștepte nerăbdători scrisorile, alături de frații mai mici. Cu toate acestea, este posibil ca nimeni altcineva să nu fi fost mai bucuros în această perioadă decât chiar cel care juca rolul lui Moș Crăciun, J.R.R. Tolkien.

Aceste scrisori ale lui J.R.R. Tolkien, deghizat în Moș Crăciun, vor fi adunate într-un volum de către cel de-al treilea fiu al lui Tolkien, Christopher, și publicate în anul 1976 sub titlul „Scrisori de la Moș Crăciun". Scrisorile fuseseră trimise numai copiilor lui Tolkien, însă din acest moment ele erau trimise tuturor copiilor din lumea întreagă.

▲ Prima ediție a volumului „Hobbitul". Opera lui Tolkien nu se limitează însă la celebra sa lucrare, „Stăpânul Inelelor". El a mai scris și multe alte cărți tulburătoare și pline de căldură.

pensații în baza procentajului din veniturile încasate de pe urma vânzărilor cărții, acesta ar fi primit jumătate din profiturile înregistrate în momentul în care cartea s-ar fi dovedit realmente profitabilă. Cu alte cuvinte, editura nu îi oferea niciun avans lui Tolkien, iar, dacă vânzările nu ar fi fost profitabile, autorul nu ar fi primit niciun penny. Și aceasta deoarece editura prevăzuse că „Stăpânul Inelelor" nu se va vinde, însă, după cum se știe, această previziune a fost teribil de eronată.

Primele două volume din „Stăpânul Inelelor" au fost publicate în vara anului 1954: „Frăția Inelului" și „Cele două turnuri". În momentul în care cartea era tipărită, a avut loc un incident în care culegătorii au încercat să corecteze pasajele scrise în limbile inventate de Tolkien, utilizând dicționarul. Anul următor, publicarea celui de-al treilea volum al seriei „Întoarcerea Regelui" a decurs fără niciun incident.

Prima ediție a primului volum a numărat 3 500 de copii, iar cel de-al doilea volum a fost publicat într-un număr și mai mic de exemplare, un gest destul de „conservator" din partea editurii. Totuși, în scurt timp va deveni necesară o creștere a numărului de exemplare.

În anul 1959, Tolkien s-a retras din activitatea sa de profesor, la vârsta de 66 de ani. Se va dedica acum integral obiectivelor sale literare. Începând cu Țările de Jos, „Stăpânul Inelelor" va fi tradus în mai multe limbi din întreaga lume, devenind bestseller în țările în care a fost tradus. Între timp, în Statele Unite începuseră să circule ediții piratate ale cărții. Întreaga lume era entuziasmată de scrierea lui Tolkien. Acest lucru i-a adus sume substanțiale de bani. Cu toate acestea, Tolkien nu se bucura numai pentru succesul financiar al cărții sale; ceea ce îl făcea cu adevărat fericit era faptul că lumea fantastică pe care o crease reușise să captiveze oameni din întreaga lume reală.

În preajma anului 1968, copiii lui Tolkien au părăsit casa natală. Tolkien și soția acestuia erau într-un fel îndrăgostiți de Bournemouth, o stațiune de vară pe coastă, așa că s-au decis să se mute acolo. Tolkien o iubea pe Edith mai mult decât orice. Ea își va da ultima suflare la Bournemouth, în anul 1971. Acest eveniment nefericit l-a făcut să se întoarcă în Oxford. Tolkien păstra mereu în suflet amintirea soției sale. A vizitat din nou stațiunea Bournemouth la sfârșitul lunii august 1973; în acea perioadă, starea sa psihică începuse să se deterioreze. Tolkien a murit în data de 2 septembrie, la vârsta de 81 de ani, în timp ce era vegheat de fiica sa Priscilla și de fiul său John. Cauza morții a fost stabilită ca fiind o tumoare stomacală.

În anul 1977, la 4 ani după moartea lui Tolkien, a fost publicat incomplet volumul „Silmarillion". Ultima dorință a lui Tolkien fusese astfel împlinită.

J.R.R. Tolkien și-a petrecut cea mai mare parte a vieții creând povești despre o lume fantastică. În mod sigur, Tolkien a avut incredibil de multă energie pentru a putea crea de unul singur o istorie care să se întindă pe durata a mii de ani, precum și alte câteva limbi. Nu era deloc grăbit atunci când era vorba de timpul și de efortul depuse în procesul creării lumii imaginare. Astfel, se poate spune că Tolkien a reușit să „surprindă" însăși eternitatea după care tânjea, prin faptul că oamenii din întreaga lume îi apreciază și îi adoră lucrările.

Structura unei limbi şi a unei istorii îndepărtate Lumea din „Stăpânul Inelelor"

Tolkien simţea că are nevoie să adauge limbilor pe care le crease o istorie a lor. Avea în acelaşi timp ambiţia de a crea o mitologie pentru tărâmurile sale natale din Anglia. Iniţial, s-a crezut că această mitologie va fi finalizată în „Silmarillion", însă în cele din urmă acest lucru se va întâmpla în „Stăpânul Inelelor". Ce fel de fantasy a creat J.R.R. Tolkien?

O poveste a inelelor

VOLUMUL „HOBBITUL" a fost publicat în anul 1937. Va fi urmat de „Frăţia Inelului", „Cele două turnuri" şi „Întoarcerea Regelui", care vor fi publicate între anii 1954 şi 1955. Aceste trei volume constituie trilogia „Stăpânul Inelelor". J.R.R. Tolkien era lingvist şi profesor universitar la Universitarea Oxford. Povestirile fantastice sunt o combinaţie între volumul de cunoştinţe acumulate şi lucrurile pe care le-a descoperit pe parcursul analizelor de texte.

Scena desfăşurării acţiunii este Pământul de Mijloc, un tărâm situat între Tărâmurile Nemuritoare, asemănătoare raiului, şi cele ale morţilor, în adâncul pământului. Cu foarte mult timp în urmă, au fost realizate mai multe inele magice înzestrate cu puteri, fiind împărţite ulterior între rasele elfilor, ale oamenilor şi ale gnomilor. Mai exista şi Unicul Inel, făurit în miezul Muntelui Osândei de către Lordul Întunecat, Sauron, un inel care avea puterile prin care posesorul său putea domina întregul Pământ de Mijloc. Oamenii din Pământul de Mijloc vor capitula unul câte unul în faţa năvalnicului Sauron. În mijlocul acestor evenimente, se formează o alianţă între elfi şi oameni, izbucnind diverse lupte pe măsură ce forţele binelui se străduiau să îşi păstreze libertatea. În timpul uneia dintre aceste lupte, Isildur, regele tărâmului Gondor, îi taie lui Sauron degetul pe care purta Unicul Inel. Datorită acestui fapt, alianţa obţine o victorie în lupta împotriva lui Sauron, dar deoarece inelul nu a fost distrus complet, victoria asupra lui Sauron nu era nici ea completă. Isildur a încercat să poarte Unicul Inel şi să îl facă să îi aparţină, însă în cele din urmă a fost distrus de puterile magice ale acestuia. Mai apoi, locurile în care se va afla inelul sunt necunoscute pentru două milenii, acesta ajungând în cele din urmă în mâinile lui Bilbo Baggins, un membru al rasei hobbiţilor. Bilbo îi lasă inelul fiului său adoptiv, Frodo; acesta este practic momentul în care începe povestea „Stăpânului Inelelor". În cele din urmă, Frodo află de la vrăjitorul Gandalf care este adevărata natură a inelului pe care Sauron încearcă disperat să-l şterpelească. Pentru a-l proteja pe Frodo de Sauron, acesta este trimis, alături de alţi trei hobbiţi la avanpostul din Vâlceaua Despicată (Rivendell), condus de Elrond, cel pe jumătate elf. Nu exista decât o modalitate de a anula puterile Inelului, şi anume aceea de a-l distruge în focurile Muntelui Osândei, unde fusese conceput. La Consiliul din Rivendell s-a decis să se urmeze această cale. Alţi trei hobbiţi au fost aleşi să îl însoţească pe Frodo în călătoria sa: Sam, Merry, şi Pippin, precum şi Aragorn (nepotul lui Isildur), Boromir, o altă fiinţă umană, un elf, Legolas, un gnom, Gimli, precum şi vrăjitorul Gandalf. Acest grup a pornit dinspre Rivendell către Ţinutul Mordor. Pe drumul către această destinaţie, ei au avut de înfruntat mai multe forţe ale întunericului; unii membri ai grupului au fost ucişi, iar frăţia a fost astfel distrusă şi risipită; cu toate acestea, membrii frăţiei au reuşit să îşi unească puterile pentru a trece peste diferitele perioade de criză. Este, într-adevăr, o povestire despre curaj şi prietenie, în care membrii unei frăţii sunt dispuşi să îşi sacrifice viaţa pentru a-şi îndeplini misiunea.

O hartă a Pământului de Mijloc, locul desfăşurării acţiunii în „Stăpânul Inelelor".

◄ Un musical „Stăpânul Inelelor", în Berlin, în anul 1998. Conţinutul spectacolului se baza pe „Hobbitul". În această imagine, pe scenă se află hobbitul Bilbo Baggins şi vrăjitorul Gandalf. O versiune a unui musical la scară largă a „Stăpânului Inelelor" a fost realizată în 2005, în Anglia.

„Este rușinos faptul că Angliei îi lipsește o minunată și unică mitologie numai a ei. Acesta este lucrul pe care am încercat să îl ofer țării mele."

▲ O imagine din secolul al XVII-lea care înfățișează legenda regelui Arthur și a cavalerilor Mesei Rotunde. Se spune că personajul Aragorn din „Stăpânul Inelelor" este inspirat din figura regelui Arthur.

Izvor nesecat pentru mythos-ul Pământului de Mijloc

Într-o scrisoare către cititorii săi, Tolkien deplânge lipsa unei mitologii unice de calitate superioară în Anglia și își exprimă dorința de a crea el acest lucru pentru tărâmurile natale.

Tolkien considera că miturile și legendele sunt manifestări ale evenimentelor care s-au derulat în amintirile genetice ale rasei. Cu toate acestea, limba engleză este departe de a fi o limbă pură. Atunci când anglii și saxonii au ocupat Britania, neamurile celtice au fost strămutate spre locuri precum Cornwall și Wales, însă anumite cuvinte celtice au fost împrumutate în limbă. Limbile celtice fuseseră deja diluate de cuvinte din limba latină, în vremea în care Britania s-a aflat sub dominația Imperiului Roman. Limba engleză va suferi intruziuni ulterioare în perioada în care normanzii au ocupat insula și au împrumutat practic limba franceză. Tolkien considera că acesta este motivul pentru care rasa anglo-saxonă fusese privată de o mitologie unică, specifică ei și numai ei. El era de părere că miturile și legendele alcătuiesc însăși identitatea unei națiuni și că acestea sunt necesare pentru evoluția psihologică a omenirii. Apoi a considerat subiectul închis și a decis că nu poate face altceva decât să creeze el însuși o mitologie.

Inițial, Tolkien a încercat să finalizeze această mitologie în „Silmarillion". Cu toate acestea, când și-a dat seama că nu este suficient, i-a venit ideea de a concepe o nouă povestire care să fie o continuare a „Hobbitului".

Tolkien nu se putea gândi la un laitmotiv mai bun al poveștii decât întoarcerea Inelului în focurile Muntelui Osândei unde fusese creat. Considera că nu era idee mai grozavă decât aceea de a utiliza Unicul Inel ca liant al întregii povestiri. Tolkien însă întâmpina o mică problemă: la sfârșitul „Hobbitului", în fraza de final, menționase că Bilbo trăise ani mulți fericiți, fără să aibă parte de vreun eveniment neobișnuit. În cele din urmă, Tolkien a rezolvat și această problemă, introducând un nou personaj: fiul adoptiv al lui Bilbo, Frodo. Pe măsură ce Tolkien își desfășura viziunea asupra noii povestiri, personajul principal, hobbitul Frodo, împovărat de forța apăsătoare a Inelului, va juca un rol extrem de important și, deși inițial cartea fusese scrisă pentru copii, ea începea să reprezinte povestea unui personaj mitologic puternic. În această perioadă, Tolkien începe să se refere la povestire cu denumirea „Stăpânul Inelelor", care avea să fie adoptată în final.

Tolkien acumulase deja, pe parcursul vieții, un volum considerabil de cunoștințe. Era specialist în diverse domenii, printre care mitologiile greco-romane, zeitățile nordice, legendele arthuriene, legendele celților și ale teutonilor, mitologia tibetană și miturile Atlantidei. Astfel, Tolkien a descoperit anumite „legi" naturale comune, împărtășite de toate mitologiile. În plus, acestea porneau de la fapte istorice. Un exemplu al unui astfel de filon comun este reflectat de povestea lui Aragorn din „Stăpânul Inelelor"; ultimul moștenitor al unei dinastii regale își ascunde identitatea și este luat drept un om obișnuit, din popor, tocmai pentru a reînvia, în cele din urmă, vechiul regat și dinastia de odinioară. Acest subiect poate fi identificat în mai multe mitologii, inclusiv în legendele arthuriene. Un alt exemplu este cel al unei săbii arcuite care este refăcută și care devine simbolul autorității regelui, câștigate prin naștere; acest simbol poate fi întâlnit în diferite legende, inclusiv în povestea lui Siegfried. Vrăjitorul Gandalf este asemănător lui Merlin din legendele arthuriene, precum și figurii istorice din viața reală, Alcuin, venerabilul consilier al lui Carol cel Mare. Scena în care Boromir luptă pe viață și pe moarte, suflând în cornul său de vânătoare după ajutor, se suprapune peste scena în care Roland moare, în poemul epic al faptelor vitejești, intitulat „Cântecul lui Roland" și scris pe baza evenimentelor din viața lui Carol cel Mare.

◄ „Stăpânul Inelelor" reprezintă cristalizarea tuturor cunoştinţelor pe care Tolkien le-a acumulat de-a lungul timpului. Lucrarea sa monumentală, în care a creat o lume, cu limbile sale unice şi cu o istorie ale cărei traiectorii ating vremuri imemoriale, a depăşit limitările impuse de termenul „poveste" şi a devenit o adevărată mitologie pentru întreaga lume.

Au fost scoase în evidenţă multe asemănări între această lume imaginară creată de Tolkien şi miturile nordice care l-au influenţat. În conformitate cu miturile nordice, există un loc în care trăiesc muritorii şi care se numeşte Midgard, denumire care, literal, înseamnă „lumea din mijloc". De asemenea, elfii reprezintă figuri caracteristice mitologiilor din Europa nordică, ca şi gnomii, de altfel, şi care au corespondenţi în miturile din această regiune.

În plus, motivul central al Inelului ca sursă de putere care poate fi folosită pentru dominaţia asupra lumii nu este, de fapt, o idee originală a lui Tolkien. Din timpuri imemoriale, se consideră că inelele deţin puteri supranaturale, astfel încât ele apar frecvent în mituri şi legende. Fundamentul cauzei care a dus la colapsul odată grandioasei Republici a Veneţiei a fost un inel, iar în acuzaţiile aduse Ioanei d'Arc că ar fi utilizat vrăjitoria se spune că ea se folosea de un inel pentru a pecetlui vraja. Din aceste exemple se poate deduce că în Europa există multe legende şi întâmplări istorice care au ca nucleu inelul şi forţa acestuia. De altfel, aşa cum crucifixul este considerat un simbol al creştinismului, tot aşa inelele sunt considerate un simbol al credinţelor păgâne.

Dintre toate legendele din spaţiul european privind inelele, Tolkien a fost interesat, în special, de inelele pe care luptătorii vikingi le utilizau drept simbol. Vikingii proslăveau zeitatea Odin, cel cu un singur ochi, supranumit „zeul inelelor". Pentru mai multe secole, populaţiile creştine ale Europei au fost ameninţate de luptătorii vikingi care i se închinau lui Odin. Această credinţă în Odin l-a inspirat pe Tolkien să creeze un inel al forţelor malefice, deţinut de Lordul Întunericului, Sauron.

▲ Un pandantiv viking din secolul al IX-lea. A fost descoperit în mormântul unei femei din Suedia. În mâna dreaptă, figurina ţine o sabie, iar în stânga o săgeată. Deoarece figurina are un coif în formă de inel, se presupune că acesta ar fi fost confecţionat ca un omagiu adus lui Odin de către cei care îl venerau.

▼ O imagine din secolul al XVI-lea, care înfăţişează căsătoria Iunonei cu Jupiter, din mitologia romană. În mitul original, această căsătorie ar fi fost marcată de împărţirea merelor de aur; însă în această imagine este înfăţişat Jupiter punându-i pe deget Iunonei un inel.

Ambiţii de lingvist

Tolkien a afirmat că nu a avut niciodată sentimentul că ar fi creat povestea, ci, mai degrabă, că aceasta existase dintotdeauna. Deşi este adevărat faptul că Tolkien era credincios formulelor şi motivelor prezente în vechile mituri şi legende, în acelaşi timp el a adăugat povestirii sale alegorii şi a urmărit redarea realismului, făcând astfel posibilă viziunea sa unică asupra lumii. Rezultatul a fost, cu siguranţă, o lucrare originală şi creativă.

Tolkien afirmase că, pentru el, limbajul este fundamentul oricărui lucru şi că povestirile sunt mai întâi exprimate prin intermediul denumirilor. Diferitele nume care apar în lucrările sale au, în mod inevitabil, un înţeles al lor, propriu, de pildă, numele elfului Legolas, care este compus din elemente lingvistice al căror înţeles este „frunză verde". Fără îndoială, această practică îşi are rădăcinile în experienţa lui Tolkien ca cercetător în domeniul lingvisticii şi ca redactor al Dicţionarului Oxford al Limbii Engleze.

Ceea ce merită însă toată atenţia sunt personajele principale, cu totul deosebite, ale lui Tolkien. În timp ce lumea fantastică este realizată în mod complex şi detaliat, Tolkien a ales ca eroii săi să fie hobbiţii care nu ştiau nimic despre lupte şi care aveau înălţimea unui copil de 9 ani. Hobiţii, care îşi iubeau pământurile pe care le lucrau şi care aveau un dezvoltat simţ al umorului, au fost inspiraţi de oamenii simpli din regiunile rurale ale Angliei. Dimensiunile lor mici reprezentau, conform lui Tolkien, o reflectare a faptului că, în timp ce imaginaţia lor nu mergea foarte departe, ei erau însă curajoşi şi deţineau o putere latentă considerabilă. Merry, Pippin şi Sam, hobbiţii care îl însoţesc pe Frodo în drumul spre Muntele Osândei, au cu toţii roluri importante în schimbarea cursului confruntărilor pentru Inelul Puterii. La sfârşitul povestirii, Frodo nu reuşeşte să devină un erou, însă inelul este distrus, iar Pământul de Mijloc este salvat. Ceea ce conduce la această concluzie este latura umană, pură şi simplă a compasiunii; la sfârşitul vieţii sale, Frodo îi însoţeşte pe elfi şi pe Gandalf în Tărâmurile Nemuritoare.

Conform detaliilor cronologice stabilite de Tolkien în crearea lumii sale fantastice, evul istoriei omului în Pământul de Mijloc în care are loc Războiul Inelului, începe cu 4 000–5 000 de ani în urmă, în trecutul îndepărtat; înainte de aceasta, trecuseră 37 000 de ani de la crearea lumii. Războiul Inelului se va încheia cu înfrângerea lui Sauron; mai apoi, elfii au trecut în tărâmurile de dincolo de mare. Cu aceasta începe Era Omului în Pământul din Mijloc. În viziunea lui Tolkien asupra lumii, aceasta lega povestea de era noastră istorică în care au avut loc evenimente precum cele redate în povestea lui Beowulf.

C.S. LEWIS O ALTĂ FIGURĂ REPREZENTATIVĂ A GENULUI FANTASTIC

Un personaj care dezvăluie portretul lui C.S. Lewis

Mai exista încă o figură reprezentativă a genului literaturii fantastice care a trăit în aceeași perioadă cu Tolkien și care era un prieten apropiat al acestuia. Este vorba despre Clive Staples Lewis, creatorul ciclului de 7 volume al romanului fantastic intitulat „Cronicile din Narnia".

Lewis s-a născut în Belfast, în Irlanda de Nord, la data de 29 noiembrie 1898. Era fiul unui avocat și al unei femei al cărei tată fusese pastor. Încă de la vârsta de 5 ani, și-a petrecut foarte mult timp jucându-se într-o lume imaginară creată de el însuși și a început să își scrie ideile sub forma unor povești; era asemeni lui Tolkien, un băiețel foarte visător. Moartea mamei sale, pe când avea numai 9 ani, va fi o experiență dureroasă pentru el. Lucrările sale se bazau pe propriile credințe în creștinism, însă, în tinerețe, părerea lui Lewis era aceea că religia creștină nu reprezenta altceva decât o nouă mitologie; așa a ajuns să își abandoneze credința, devenind ateu. Cu toate acestea, la vârsta de 32 de ani, ideile sale se vor schimba și va redescoperi credința. Mai târziu, va avea mai multe slujbe, ca scriitor, poet, asistent la Universitățile Oxford și Cambridge, precum și ca recenzor de carte. În anul 1950, a fost publicat primul volum din seria „Cronicilor din Narnia" („The Chronicles of Narnia"), intitulat „Leul, vrăjitoarea și garderoba" („The Lion, The Witch, and the Wardrobe"). În anul 1957, a fost publicat cel de-al șaptelea și ultimul volum, „Ultima luptă" („The Last Battle"). Lewis a primit premiul Carnegie pentru lucrarea sa și a devenit unul dintre cei mai reprezentativi autori ai Angliei.

Interacțiunile cu Tolkien

În ultimii ani ai vieții lor, între Tolkien și Lewis vor exista neînțelegeri, dar vor continua să se stimuleze și să se influențeze reciproc prin legătura adâncă de prietenie ce se crease între ei. Cei doi s-au întâlnit în anul 1926, când Lewis devenise cercetător la Universitatea Oxford. La acea vreme, cei doi nu

◂ Ilustrație din anul 1866 pentru „Alice în Țara Minunilor", realizată de John Tenniel

și-au lăsat o impresie prea plăcută unul celuilalt, dar au început să se înțeleagă mult mai bine în momentul în care au descoperit că aveau o pasiune comună pentru mitologia nordică. În anul 1927, Lewis a fost invitat în societatea de lectură a lui Tolkien, „Coal Biters", acceptând bucuros să fie membru al acesteia. În anii 1930, amândoi vor deveni membri de seamă ai salonului literar „The Inklings". De asemenea, mai aveau un punct comun în ceea ce privește interesul față de vestimentația formală sau corespunzătoare. Se împotriveau dandy-smului adoptat de figurile literare, precum Oscar Wilde și, în mod deliberat, au adoptat amândoi o atitudine indiferentă față de hainele pe care le purtau.

Lewis avea o fire care îl făcea extraordinar de influențabil. De exemplu, avea prejudecăți clare cu privire la lingviști și la romano-catolici, însă, grație influenței lui Tolkien, el a fost nevoit să își schimbe părerea despre ambele subiecte. De asemenea, și-a schimbat atitudinea și față de religie, în general, convertindu-se din nou la creștinism, la vârsta de 32 de ani, după ce în tinerețe o negase. Se spune că acest fapt s-a datorat în mare parte tot influenței lui J.R.R. Tolkien. Fie că fusese vorba despre un fel de reflex condiționat din partea sa după ce s-a convertit din nou la creștinism, fie datorită influenței majore din partea prietenilor săi, aspectele religioase au devenit extrem de importante în scrierile sale, după această transformare.

Mai există și alte aspecte grăitoare în ceea ce privește faptul că Lewis avea puternice sentimente de prietenie. Propunerile lui Tolkien de restructurare a Departamentului de limbă engleză al Universității Oxford au fost acceptate datorită unei campanii inițiate de C.S. Lewis în acest sens. Mai mult decât atât, în anul 1954, Lewis a scris recenzii laudative cu privire la „Stăpânul Inelelor" în revista „Time and Tide". Astfel, Lewis își ajuta de fiecare dată prietenul.

Tolkien îl aprecia pe Lewis pentru cunoștințele sale privind mitologia nordică, pentru inteligența ascuțită și mărinimia de care dădea dovadă. Familiile celor doi scriitori au început să se întâșnească și să se împrietenească. Se spune că se vedeau des, citeau cu voce tare din „Silmarillion" și discutau aspecte privind scrierile lor. Totuși, „Cronicile din Narnia", lucrarea reprezentativă a lui C.S. Lewis, va aduce o schimbare subtilă în relația dintre cei doi. După ce a citit-o, Tolkien a negat total prima carte din această serie, „Leul, vrăjitoarea și garderoba". El explica faptul că, după ce s-a convertit din nou la credința sa religioasă, Lewis a dorit să creeze o povestire pentru copii, puternic influențată de creștinism. Tolkien părea că nu este convins de faptul că povestirea se datorează în totalitate talentului lui Lewis. Scrierea lui Tolkien se baza pe o lume care existase înainte de apariția creștinismului și urmărise un anumit fel de realism care lipsea cu desăvârșire în scrierea lui Lewis, dedicată copiilor. Aceasta demonstra diferența dintre filozofiile celor doi. Lewis a rămas surd la criticile aduse de Tolkien și a continuat cu publicarea volumului „Leul, vrăjitoarea și garderoba", care s-a bucurat de un mare succes; relația dintre cei doi însă începuse să se răcească.

Lewis a murit înaintea prietenului său, Tolkien, la data de 22 decembrie 1963. Deși cei doi s-au influențat reciproc în ceea ce privește pasiunea lor comună pentru mitologia nordică, între ei s-a creat o mare distanță din cauza aspectelor creștine utilizate de către Lewis în povestirile sale și a deciziei lui Tolkien de a nu proceda în acest mod. Cu toate acestea, nu există nicio îndoială că cei doi au fost foarte buni prieteni și că această prietenie reprezenta un aspect important al vieților lor, așa cum este sigur că Lewis aparține aceleiași categorii cu Tolkien, fiind una dintre cele mai reprezentative figuri ale literaturii fantastice.

Alte personalități pasionate de lumile fantastice

Tolkien a intenționat să ofere Angliei, tărâmul său natal, o mitologie proprie. Această idee se va transforma și se va dezvolta într-o lume pe care nu a intuit-o inițial. Experiențele sale din copilărie i-au oferit miezul narațiunii pe care avea să o scrie mai târziu și căreia urma să îi adauge detalii în conformitate cu volumul mare de cunoștințe pe care îl acumulase între timp. Următoarele personalități au creat, de asemenea, alte lumi imaginare.

Autorul cărții „Aventurile lui Alice în Țara Minunilor" căruia îi plăcea să se joace cu cuvintele

Lewis Carrol (1832-1898)

Lewis Carroll (pseudonimul lui Charles Lutwidge Dodgson) s-a născut la data de 27 ianuarie 1832, fiind cel mai mare dintre băieți și cel de-al treilea din cei 11 copii ai cuplului alcătuit din Frances Jane Lutwidge și reverendul Charles Dodgson.

Deși perioada din cadrul Rugby School (1846-1849) a fost nefericită pentru el, totuși era recunoscut ca fiind un elev bun, astfel încât în anul 1850 a fost admis la cursurile Christ Church, din Oxford, Anglia. A absolvit în anul 1854, iar în anul 1855 a devenit asistent de matematică la colegiu. Această slujbă permanentă, care nu doar că îi recunoștea abilitățile academice, dar îi oferea și o sumă decentă de bani, presupunea însă hirotonisirea în Biserica Anglicană și îl obliga să nu se căsătorească. A fost de acord cu aceste cerințe și, în anul 1861, a devenit pastor.

Caroll era rezervat în prezența adulților, dar se pare că nu le evita compania. Frecventa des teatrul și era captivat de fotografie și de scris. După ce a îmbrățișat fotografia, în anul 1856, și-a dat seama în scurt timp că subiectele sale preferate erau copiii și personalitățile, printre care se numărau poetul englez, lordul Alfred Tennyson (1809-1892), pictorul și poetul italian D. G. Rossetti (1828-1882), precum și pictorul englez John Millais (1829-1896). Deși fotografia era mai mult un hobby, Caroll i-a acordat destul de mult timp, mai precis până în anul 1880.

La mijlocul anilor 1850, Carroll a început să scrie lucrări umoristice și matematice. În anul 1856, și-a creat pseudonimul „Lewis Carroll", prin traducerea în limba latină a primului și a celui de-al doilea nume al său, inversându-le ordinea și apoi traducându-le din nou în limba engleză. Lucrările sale din domeniul matematicii au fost publicate însă sub numele real. În anul 1856, Carroll o întâlnește pe Alice Liddell, fetița de 4 ani a diaconului din Christ Church. În luna iulie a anului 1862, în timpul unui picnic cu fetele lui Linddell, Carroll a povestit aventurile unei fetițe care a căzut în ascunzătoarea unui iepure. Alice i-a cerut să scrie această poveste pentru ea. Caroll a făcut acest lucru, intitulând-o „Aventurile lui Alice sub pământ". După anumite schimbări, lucrarea a fost publicată în anul 1865 cu titlul „Alice în Țara Minunilor", cu ilustrații realizate de John Tenniel.

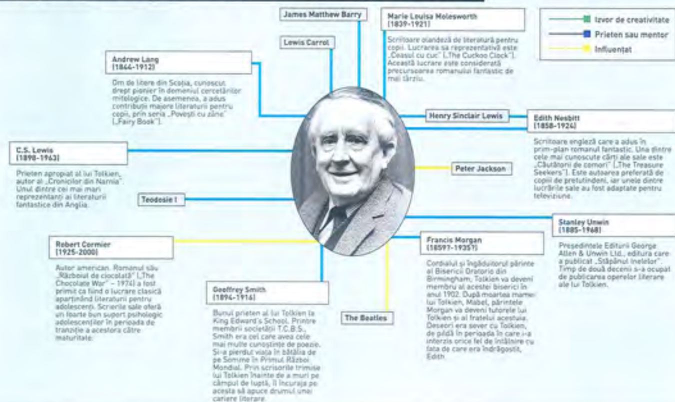
Încurajat fiind de succesul cărții sale, Carroll a scris un al doilea volum, „Prin oglindă și ce a descoperit Alice dincolo" („Through the Looking-Glass and What Alice Found There" - 1872). Pornind de la jocurile de șah pe care Carroll le juca împreună cu copiii lui Liddell, a inclus materiale pe care le scrisese înainte tocmai pentru ca ei să îl cunoască. De exemplu, primul capitol, „Jabberwocky" („Bâzdâbocul", în traducerea Ninei Cassian), fusese scris în anul 1855. Multe dintre personajele celebre ale lui Carroll din Țara Minunilor — precum Humpty Dumpty (Hopa Mitică), the White Knight (Cavalerul Alb) și Tweedledum și Tweedledee — apar mai degrabă în această lucrare decât în „Alice în Țara Minunilor".

Spre deosebire de majoritatea cărților pentru copii ale vremii, „Alice în Țara Oglinzilor" nu urmărea să exprime lecții de morală evidente. De asemenea, aceasta nu cuprindea nici ceea ce criticii au insinuat — înțelesuri ascunse legate de religie și politică. Este vorba doar despre povestea unor încântătoare aventuri în care o fetiță obișnuită reacționează la „realitățile" lumii adulților. Atracția acestora exercitată atât asupra cititorilor adulți, cât și asupra copiilor se află în reacțiile inteligente ale lui Alice la limbajul și acțiunile ridicole.

Carroll a publicat mai multe scrieri absurde, caracterizate de „nonsens", precum „Vânătorea Șmerchinului" („The Hunting of the Snark" -1876), „Sylvie și Bruno" („Sylvie and Bruno" - 1889) și „Sylvie și Bruno. Încheiere" („Sylvie and Bruno Concluded" - 1893). De asemenea, a mai scris o serie de pamflete amuzante la adresa activităților universitare, lucrări care apăreau sub pseudonim sau fără niciun nume; sub numele său adevărat a publicat o serie de lucrări de matematică. În anul 1881, Carroll a renunțat la catedră pentru a se dedica în totalitate scrisului. Între anii 1882 și 1892, a fost custode în cadrul Christ Church. După o scurtă suferință, a murit la data de 14 ianuarie, 1898.

REȚEAUA DE LEGĂTURI PERSONALE

▲ Personalitățile din casetele pe fundal gri sunt prezentate în detaliu în acest capitol

Legendara formație rock britanică ce a intenționat să realizeze o adaptare cinematografică a „Stăpânului Inelelor"

The Beatles (1960-1970)

Paul McCartney, fostul membru al formației The Beatles, s-a prezentat la ceremonia de decernare a premiilor Academiei Americane de Film din 2002, fiind nominalizat la categoria „Cea mai bună melodie originală" pentru selecția sa din filmul „Vanilla Sky" (2001). În acel an, primul film din triologia „Stăpânul Inelelor", „Frăția Inelului", fusese nominalizat la 12 categorii. La această ceremonie, McCartney a mărturisit că intenționase la un moment dat să realizeze o adaptare cinematografică a „Stăpânului Inelelor".

În 1968, membrii formației The Beatles plănuiseră să realizeze acest film și să joace ei înșiși în rolurile principale. Astfel, Paul McCartney ar fi jucat rolul lui Frodo, Ringo Star pe cel al lui Sam Gamgee, George Harrison ar fi fost Gandalf, iar rolul lui Gollum, personajul care are un rol principal în distrugerea Unicului Inel, ar fi fost interpretat de John Lennon. Membrii celebrei formații au prezentat ideea regizorului de film Stanley Kubrick, care a refuzat-o, după părerea sa fiind imposibil ca romanul „Stăpânul Inelelor" să poată fi adaptat într-o versiune cinematografică. Din acel moment proiectul a zăcut în uitare, iar lucrarea lui Tolkien avea să aștepte până când va fi readusă la viață de către Peter Jackson.

Încă de la debutul lor de la începutul anilor 1960, membrii formației The Beatles au fost implicați într-o serie de producții audio-vizuale, inclusiv în filme. De exemplu, au apărut în filmul din 1968 „Yellow Submarine" („Submarinul galben"), în care se luptau cu forțele Blue Meanies. Din nefericire pentru formația The Beatles, tehnologia cinematografică nu era suficient de avansată pentru a le permite punerea în practică a ideii lor de a realiza un film pe baza cărții lui Tolkien; acest lucru a fost posibil odată cu dezvoltările în tehnologia imaginii asistate de grafică pe calculator, în perioada în care Peter Jackson dorea să realizeze filme.

Eroul care a inspirat crearea „Stăpânului Inelelor"

Teodosie I (347-395)

Flavius Theodosius, cunoscut drept Teodosie I sau Teodosie cel Mare, a fost împărat roman din anul 379 până în anul 395 d.Hr. Reunind părțile estice și vestice ale Imperiului, Teodosie a fost ultimul împărat al Imperiului Roman de Răsărit și al Imperiului Roman de Apus. După moartea sa, Imperiul Roman este divizat pentru totdeauna între cei doi fii ai săi. Mai este cunoscut și pentru proclamarea creștinismului ca religie oficială a Imperiului Roman.

Teodosie a fost nevoit să lupte împotriva goților și a aliaților acestora (vandalii, taifalii, bastarnii și carpii) care își consolidaseră pozițiile în Dacia și în regiunea estică a Panoniei Inferioare. Criza goților era atât de cumplită încât împăratul roman Grațian a renunțat la provincia Iliria și s-a retras la Trier în Galia pentru a-i permite lui Teodosie să opereze în regiune fără obstacole.

După moartea lui Grațian, în anul 383 d.Hr., atenția lui Teodosie a fost îndreptată spre Imperiul Roman de Apus, deoarece uzurpatorul Magnus Maximus preluase toate provinciile din această zonă, cu excepția Italiei. Acest act de autoproclamare era ostil intereselor lui Teodosie, mai ales că împăratul Valentinian al II-lea, inamicul lui Maximus, era aliatul său. Cu toate acestea, Teodosie nu a putut face prea multe în privința lui Maximus din cauza lipsei de forțe militare, astfel încât a fost nevoit să își concentreze atenția asupra aspectelor locale. Totuși, în momentul în care Maximus a inițiat invazia în Italia, în anul 387 d.Hr. Teodosie a fost nevoit să acționeze. Armatele lui Teodosie și Maximus s-au ciocnit în anul 388 d.Hr. la Poetovio (azi Ptuj, în Slovenia), iar Maximus a fost înfrânt. La data de 28 august 388 d.Hr., Maximus a fost executat. Necazurile aveau să continue, după ce Valentinian a fost găsit spânzurat în camera sa, faptă comisă de generalul cu rang de „magister militum", Arbogast. Deoarece nu putea să preia rolul unui împărat, Arbogast îl va desemna pe Eugeniu în această poziție; Eugeniu era un fost profesor de retorică. A realizat un program de restaurare a credinței păgâne și a cerut, în zadar, recunoașterea lui Teodosie ca împărat al Imperiului Roman de Apus. În luna ianurie a anului 393 d.Hr., Teodosie i-a conferit fiului său, Honoriu, rangul de „Augustus" în Imperiul de Apus, sugerând astfel ilegitimitatea poziției lui Eugeniu.

Teodosie a inițiat campanii împotriva lui Eugeniu. Cele două armate s-au ciocnit în bătălia de pe Frigidus (azi Vipava, în Slovenia) în luna septembrie a anului 394 d.Hr. Armatele lui Teodosie au fost respinse, iar Eugeniu considera bătălia ca și încheiată. În tabăra lui Teodosie, pierderile suferite au scăzut moralul soldaților. Se spune că Teodosie a primit vizita a „doi călăreți divini îmbrăcați în alb" care i-au dat curajul de a continua. A doua zi, bătălia a continuat, iar forțele lui Teodosie au fost susținute de un fenomen natural, cunoscut drept „Bora", care producea vânturi ciclonice. Rafalele s-au îndreptat direct asupra forțelor lui Eugeniu, dislocându-le. Tabăra lui Eugeniu a fost practic spulberată, Eugeniu a fost prins și în scurt timp executat. Astfel, Teodosie a devenit unicul împărat.

Teodosie a promovat trinitarismul consfințit la Niceea - supremația credinței în Sfânta Treime divină în cadrul dogmelor creștinismului, iar apoi a introdus creștinismul în imperiu. În anul 391 d.Hr., a declarat creștinismul singura religie legitimă din imperiu, încheind perioada de susținere statală a religiei tradiționale romane.

Teodosie a murit în urma unei afecțiuni provocate de un edem vascular, la Milano, la data de 17 ianuarie 395 d.Hr. Ambroziu a organizat în Milano expunerea pe un catafalc de onoare a trupului neînsuflețit al lui Teodosie. De asemenea, el a prezentat și un panegiric intitulat „De Obitu Theodosii" înaintea generalului Stilicho și a lui Honoriu, în care Ambroziu a elogiat acțiunile lui Teodosie de eliminare a ereticilor și a păgânilor. Teodosie a fost înmormântat în basilica din Constantinopol, la data de 8 noiembrie 395 d.Hr.

Autorul poveștii lui Peter Pan, băiatul „etern"

James Matthew Barry (1860-1937)

Sir James Matthew Barrie, baron de prim rang, membru al Ordinului pentru Merit a fost romancier și dramaturg scoțian. Este recunoscut ca fiind autorul lui „Peter Pan", băiatul care refuza să crească, povestire creată pornind de la prietenii săi, cei 5 băieți ai familiei Llewelyn Davies. Lui i se atribuie și popularizarea numelui „Wendy", care nu era obișnuit (în special pentru fete) în Anglia și în America înainte ca el să își numească astfel protagonista din „Peter Pan". A fost ridicat la rangul de baron în anul 1913. A devenit membru al Ordinului pentru Merit în anul 1922.

Barrie își dorise să urmeze o carieră de scriitor, dar membrii familiei sale - care doreau ca fiul lor să devină ministru - l-au convins să se înscrie la Universitatea din Edinburgh, unde a scris recenzii de teatru pentru un ziar local. A lucrat pentru un an și jumătate ca jurnalist în Nottingham, după care s-a întors în Kirriemuir; va folosi poveștile mamei sale cu privire la oraș (căruia îi spunea thrums, în traducere literală „ciucuri") pentru o scriere pe care a înaintat-o unui ziar din Londra. Editorului i-au plăcut „accentele scoțiene", astfel încât Barrie a mai scris și alte povestiri care au stat la baza primelor sale romane. Critica literară a fost nefavorabilă cu privire la aceste lucrări de început, existând tendința de a le discredita ca fiind descrieri sentimentale și nostalgice ale unei Scoții parohiale, îndepărtate de realitățile industrializării specifice secolului al XIX-lea; cărțile se bucurau însă de o îndeajuns de mare popularitate pentru a-i putea conferi lui Barrie statutul de scriitor de succes.

Între timp, atenția lui Barrie s-a îndreptat tot mai mult asupra scrierilor dramaturgiei, începând cu o biografie a lui Richard Savage (care a fost pusă în scenă o singură dată și care a fost criticată aspru).

Primul american laureat al Premiului Nobel pentru Literatură care a inspirat crearea „Hobbitului" cu romanul său „Babbit".

Harry Sinclair Lewis (1885-1951)

Deși în anii 1920 Sinclair Lewis era unul dintre cei mai cunoscuți scriitori americani, astăzi romanele sale de succes, cu o satiră domoală (luând în râs prostia omenească), sunt apreciate în special pentru descrierea instituțiilor și a relațiilor sociale de la acea dată.

Harry Sinclair Lewis s-a născut în Sauk Centre, Minnesota, la data de 7 februarie 1885, fiind cel de-al treilea fiu al cuplului Edwin J. Lewis și Emma Kermott Lewis. A început să scrie în timpul liceului, iar unele dintre articolele sale au apărut în ziarele din Sauk Centre. După ce a absolvit liceul, a pornit spre Minnesota pentru a studia la Universitatea Yale din. După absolvire, în anul 1908, Lewis a lucrat în diverse redacții de ziare și editoriale din Statele Unite. Primele sale 4 romane nu s-au bucurat de succes.

În anul 1920, Lewis a primit recunoaștere internațională odată cu publicarea volumului „Main Street" („Strada principală"), povestea unei fete înzestrate cu talent, căsătorită cu un medic de la țară, obtuz și mult mai în vârstă decât ea; în următoarea sa lucrare, Lewis s-a concentrat pe omul de afaceri american, aceasta devenind cea mai importantă realizare a sa, „Babbitt" (1922). Lewis a utilizat intenționat stilul fantastic, ignorând dezvoltarea sau structura intrigii formale. Crearea lui George F. Babbitt, un personaj nul din punct de vedere intelectual, un bărbat imatur cu principii morale îndoielnice care, cu toate acestea, este o figură comică plăcută, este cea mai însemnată realizare a lui Lewis.

Următorul roman de succes al lui Lewis, „Arrowsmith" (1925), se întoarce la forma adoptată în „Main Street" pentru a vorbi despre lupta unui tânăr medic pentru a-și păstra demnitatea într-o lume meschină, de rea-credință. În ciuda abordării simpliste a științei ca modalitate de salvare a sufletului uman, „Arrowsmith" a primit Premiul Pulitzer. Însă Lewis a refuzat imediat premiul deoarece, conform condițiilor acestuia, premiul nu se acorda pentru valoarea unei lucrări, ci pentru o lucrare care prezintă „atmosfera înfloritoare a vieții americane".

În anul 1930, Sinclair Lewis devine primul american care va primi Premiul Nobel pentru Literatură, însă această distincție avea să reprezinte pentru el o fericire personală nesemnificativă.

Lewis a scris mult în anii ce au urmat, dar niciuna dintre aceste lucrări nu s-a bucurat de succesul celor din prima sa perioadă.

El și-a petrecut ultimii ani ai vieții călătorind în Europa, fără a reuși să găsească edituri dispuse să îi publice lucrările, ajungând la concluzia că impactul scrierilor sale asupra literaturii americane este cu mult mai neînsemnat decât îl făceau să creadă admiratorii săi din perioada sa de glorie. Lewis a fost eclipsat de alți scriitori americani, precum Ernest Hemingway și William Faulkner, care se aflau deja pe scena literară în momentul în care Lewis începuse să atragă atenția asupra lucrărilor sale. Ulterior, criticii au considerat că Premiul Nobel pe care Lewis îl câștigase în anul 1930 ar fi trebuit acordat romancierului Theodore Dreiser.

Căsătorit de două ori și divorțat de tot atâtea ori, în ultimii ani ai vieții sale, Lewis s-a retras complet de restul lumii. Devenind tot mai conștient de declinul său fizic, a refuzat să accepte să fie văzut de prietenii săi. A murit în urma unui atac de cord, la data de 10 ianuarie 1951, într-o clinică dintr-un mic orășel din apropierea Romei, în Italia. Deși nu este considerat ca fiind un scriitor deosebit de important, locul său în istoria literaturii americane nu poate fi contestat.

Regizorul de film care a adus „Stăpânul Inelelor" pe marile ecrane

Peter Jackson (1961–)

Peter Jackson a debutat în industria cinematografică odată cu realizarea unei colecții de filme horror sângeroase, cu buget redus. Lucra în țara sa natală, Noua Zeelandă, la o distanță de peste șase mii de mile de Hollywood. Și-a petrecut 7 ani din viață creând trilogia „Stăpânul Inelelor", adaptare după romanele clasice de literatură fantastică ale lui J.R.R. Tolkien.

Fiind vreme îndelungată un pasionat al trilogiei „Stăpânul Inelelor" a lui Tolkien, Jackson a intenționat să realizeze un film fantasy, considerând această trilogie clasică un model pentru întreaga literatură fantastică. Mirându-se de faptul că nimeni nu încercase înainte așa ceva, alături de scriitoarea Philippa Boyens va începe să lucreze la scenariu, având susținerea Miramax, studioul de film al companiei Disney. Problemele au început să apară în momentul în care studioul Miramax a devenit îngrijorat de costurile proiectului, sugerând comprimarea trilogiei într-un singur film. Jackson a început să caute un alt studio pentru a finanța realizarea filmului. Cu un proiect de aproape 300 de milioane de dolari pentru cele trei filme și fără vreo experiință notabilă care să susțină ideea că regizorul neozeelandez este cel potrivit pentru ecranizarea capodoperei lui Tolkien, obiectivul lui Jackson era greu de atins. Asumându-și un mare risc, studiourile New Line Cinema au fost de acord să susțină filmele, bazându-se pe faptul că numeroșii fani ai cărților lui Tolkien vor veni în cinematografe. S-a decis filmarea celor trei producții în același timp, lucru care nu mai fusese realizat niciodată în istoria cinematografiei.

Un univers fantastic etern

Odată cu „Stăpânul Inelelor", Tolkien a oferit un nou avânt genului fantastic. Scrierile sale au generat noi mişcări în domeniul literaturii pentru copii, dezvoltând fantezia ca gen literar. Mai târziu, un fan înflăcărat al lui Tolkien va transforma lucrările sale într-o serie de filme care vor captiva fani din întreaga lume. Ce fel de influență au exercitat lucrările lui Tolkien asupra cărților literaturii fantastice şi filmelor fantasy?

Fantezie şi literatură pentru copii

PUȚINI SUNT CEI CARE nu au citit povestiri fantastice în copilărie și a căror imaginație nu a fost inspirată de acestea. Seria „Stăpânul Inelelor" a lui Tolkien va transcede granițele obișnuite ale literaturii pentru copii și va dobândi un statut mitic; cu siguranță, această lucrare a avut o deosebită influență asupra schimbării direcției în dezvoltarea genului fantastic.

Autoarea germană Marie Louisa Molesworth este considerată fondatoarea genului fantastic. În perioada în care aceasta a trăit, femeile care lucrau în casele membrilor nobilimii erau responsabile de compunerea de povești fantastice; aceste femei vor scrie poveștile pentru a-i încânta pe micuți și pentru a le stârni imaginația. Principala direcție urmată de astfel de povești includea evenimente misterioase care aveau loc într-o altfel de lume, dar asemănătoare mai degrabă cu cea cotidiană decât cu un univers realmente fantastic. În povestirea Mariei Louisa Molesworth, „Ceasul cu cuc", sunt înfățișate aventurile imaginare ale unei adolescente singuratice alături de pasărea aflată în interiorul unui ceas cu cuc; astfel, ea își va face noi prieteni și nu se va mai simți singură atunci când se va întoarce în lumea reală. Spre deosebire de „Stăpânul Inelelor", în această povestire din perioada de început a genului literar fantastic se pune prea puțin accentul pe dezvoltarea personajului.

Ideea evenimentelor magice care apar într-o lume diferită de cea obișnuită vor fi mai târziu dezvoltate în lucrările lui Edith Nesbit. La început, aceasta va scrie romane cu caracter romantic și horror pentru a câștiga bani, dar în anul 1898 își va concentra atenția asupra adevăratului său talent, în volumul „Povestea căutătorilor de comori". Romanele fantastice vor deveni nucleul producțiilor sale literare. Romanele sale se bucură încă de succes și au fost ecranizate pentru televiziune.

Succesorul lui Nesbit va fi C.S. Lewis, a cărui serie „Cronicile din Narnia" este asemănătoare cu scrierile lui Nesbit prin faptul că personajele, copii fiind, intră într-un șifonier obișnuit și ajung într-o lume fantastică. O altă scriitoare care a urmărit aceeași manieră de prezentare a fantasticului a fost Mary Norton, autoarea volumului „Omuleții de sub casă" („The Borrowers"). Începând cu anii 1950, odată cu lucrările lui Tolkien, se va produce o schimbare considerabilă în genul fantastic.

◂ Marie Luisa Molesworth (1839–1921), autoare germană care a adus contribuții însemnate genului literar fantastic.

▸ Scenă dintr-o versiune ecranizată a volumului „Omuleții de sub casă" („The Borrowers"). Este povestea unor omuleți care trăiau sub patul unui băiețel obișnuit. Aceste personaje sunt creaturi fantastice care intră în lumea pământeană a băiețelului.

▸ Un afiș al versiunii ecranizate a „Stăpânului Inelelor". Filmul a fost primit cu căldură de fanii lui Tolkien și va înregistra recorduri de vânzări.

THE LEGEND COMES TO LIFE

„Marele recipient al poveștilor fierbe întotdeauna la foc mic. Încetul cu încetul, noi ingrediente sunt adăugate în acest recipient."

Consacrarea genului fantasy clasic („High Fantasy")

În eseul său „Despre povestirile fantastice", Tolkien afirmă că marele recipient al poveștilor fierbe întotdeauna la foc mic și, încetul cu încetul, noi ingrediente sunt adăugate în acest recipient. Tolkien asemăna așadar crearea acestor povestiri cu adăugarea de ingrediente într-o supă. Unul dintre noile „ingrediente" pe care Tolkien îl va adăuga recipientului său cu elemente de fantezie este dezvoltarea personajului. Este limpede pentru oricine citește „Stăpânul Inelelor" faptul că personajele trec printr-o deosebită dezvoltare a propriei personalități pe întreg parcursul povestirii. Un alt „ingredient" important este un univers fantastic total nou în care are loc povestirea, nefiind o narațiune cu elemente fantastice care să se desfășoare într-o lume pământeană.

Prin „Stăpânul Inelelor", Tolkien a făcut posibilă crearea unui noi gen, „High Fantasy", fantasy-ul clasic. Astfel, „Stăpânul Inelelor" a devenit un fel de Biblie, o lucrare de referință care se are în vedere în procesul de creație al unor noi povestiri fantastice. Vechiul gen de literatură fantastică, care introducea astfel de elemente într-o lume pământeană obișnuită, s-a dezvoltat într-un subgen al literaturii pentru adolescenți. În „High Fantasy", personajele nu sunt neapărat copii și sunt introduse elemente din lumea „adultă", precum povestea de dragoste, tensiunea și suferința.

Genul fantasy clasic („High Fantasy") creat de Tolkien mai este cunoscut și sub numele de „Modern Fantasy" (fantasy modern).

▲ Filmarea unei scene din cadrul versiunii ecranizate a „Stăpânului Inelelor". Regizorul Peter Jackson se află în centru (plan îndepărtat), iar în dreapta acestuia se află Orlando Bloom, în rolul elfului Legolas.

THE LORD OF THE RINGS
THE FELLOWSHIP OF THE RING

Scenă din cea de-a treia parte a binecunoscutei serii de filme fantasy „Neverending Story" („Poveste fără sfârșit").

Fantasy-ul clasic a început să se dezvolte asemeni oricărei alte forme de literatură („Modern Fantasy/High Fantasy"). În acest sens, trebuie menționată plasarea acțiunii povestirilor fantasy într-un cadru non-occidental. Aceasta pornește de la premisa că nu toate poveștile își au originile în Europa. În plus, se demonstrează astfel extinderea genului fantasy clasic („High Fantasy") și transformarea acestuia într-un fenomen mondial care a reușit să devină, astfel, un gen de sine stătător.

De exemplu, scriitoarea australiană Patricia Wrightson a scris „I Own the Racecourse!" pornind de la cultura aborigenilor australieni. Spre deosebire de decorurile cu păduri verzi ale genului fantasy timpuriu, cărțile Patriciei Wrightson permit acestui tip de scriere să se asume, portretizând personaje din ținuturi de basm care locuiesc în deșert. Mai există, de asemenea, și mulți alți autori care au introdus și care au continuat să introducă elemente non-occidentale în genul fantasy, transformându-l într-un fenomen care reflectă întreaga diversitate umană.

În America, universul literaturii pentru adolescenți a cunoscut o deosebită metamorfoză, grație unor lucrări precum „The Chocolate War" („Războiul de ciocolată") de Robert Cormier. Prin intermediul unor astfel de lucrări, lumea în alb-negru, în care răufăcătorii sunt pedepsiți, iar binele este răsplătit este anulată, fiind introduse teme tabu, precum consumul de droguri. Aceasta a deschis drumul pentru crearea celebrei serii „Harry Potter" a autoarei britanice, J.K. Rowling.

Ecranizarea „Stăpânului Inelelor"

Regizorul Peter Jackson a luat contact pentru prima dată cu universul „Stăpânului Inelelor" când a văzut filmul lui Ralph Bakshi, din anul 1978, care l-a lăsat confuz. Mai apoi, a citit o ediție publicitară a cărții în timpul unei călătorii de 12 ore cu trenul, din Wellington către Auckland, pe când avea 17 ani. Reacția lui Jackson a fost: „De abia aștept ca cineva să realizeze un film după această carte, pentru că mi-ar plăcea să-l văd!"

J.K. Rowling, autoarea celebrei serii „Harry Potter".

În anul 1995, Jackson terminase filmările la „The Frighteners" („Un om și trei fantome") și avea în vedere un nou proiect, ecranizarea „Stăpânului Inelelor". Se întreba: „De ce oare nimeni nu s-a gândit să facă un film după această carte?" Datorită noilor dezvoltări în imagistica asistată de computer de după lungmetrajul „Jurassic Park", Jackson a planificat realizarea unui fantasy care să fie relativ serios și care să ofere sentimentul de „real". Până în luna octombrie, alături de partenerul său Fran Walsh, s-a aliat cu directorul studioului Miramax Films, Harvey Weinstein, pentru a negocia cu Saul Zaentz, care deținea drepturile cărții încă de la începutul anilor 1970; negocierile vizau o adaptare a „Hobbitului" și realizarea a două filme pe baza „Stăpânului Inelelor". Negocierile au stagnat în momentul în care Universal Studios i-au oferit lui Jackson șansa realizării unui remake al lui „King Kong". Weinstein s-a enervat, iar, în plus, alte probleme aveau să apară în momentul în care a ieșit la iveală faptul că Zaentz nu avea drepturile de distribuție ale „Hobbitului", ci United Artists, care se afla deja pe piață.

Până în luna aprilie a anului 1996, problema drepturilor de distribuție a fost rezolvată. Jackson a decis să continue cu „King Kong" înainte de a începe filmările la „Stăpânul Inelelor", îndemnându-i pe cei de la Universal să încheie o înțelegere cu Miramax pentru a primi venituri externe din „Stăpânul Inelelor", în timp ce Miramax primea venituri externe din „King Kong".

În momentul în care studiourile Universal au anulat filmările la „King Kong" în anul 1997, Jackson și Walsh au primit imediat susținere din partea lui Weinstein și au început un proces de 6 săptămâni pentru a rezolva problema drepturilor de distribuție. Jackson și Walsh i-au cerut lui Costa Botes să scrie un rezumat al cărții, ei înșiși începând să o recitească. În două-trei luni, scriseseră deja adaptarea pentru film. Primul film va cuprinde ceea ce avea să devină „Stăpânul Inelelor: Frăția Inelului", „Stăpânul Inelelor: Cele două turnuri" și începutul la „Stăpânul Inelelor: Întoarcerea Regelui", încheindu-se cu moartea lui Saruman, iar Gandalf și Pippin mergând la Minas Tirith. În această prelucrare, Gwaihir și Gandalf îl vizitează pe Edoras după ce scapă de Saruman, Gollum îl atacă pe Frodo când Frăția este încă unită, în timp ce fermierul Maggot, Glorfindel, Radagast, Elladan și Elrohir sunt și ei prezenți. Bilbo participă la Consiliul lui Elrond, Sam privește în oglinda lui Galadriel, Saruman este izbăvit înainte de a muri și nazgûlii izbutesc să ajungă pe Muntele Osândei înainte de a cădea. Au prezentat adaptarea lor lui Harvey și lui Bob Weinstein, concentrându-se asupra acestuia din urmă deoarece el nu citise cartea. S-au hotărât asupra ambelor filme și asupra unui buget total de 75 de milioane de dolari.

La mijlocul anului 1997, Jackson și Walsh au început să scrie alături de Steven Sinclair. Partenera lui

Sinclair, Philippa Boyens, era o fană împătimită a cărții și a intrat în echipă după ce a citit adaptarea acesteia. A fost necesară o perioadă de 13-14 luni pentru a scrie cele două scenarii, care aveau 147 și, respectiv, 144 de pagini. Sinclair a părăsit proiectul din cauza unor obligații legate de teatru. Conform modificărilor lor, Sam, Merry și Pippin sunt prinși pe când trăgeau cu urechea și sunt forțați să îl însoțească pe Frodo. Povestirile lui Gandalf despre perioada sa la Orthanc au fost înlăturate, Lothlórien a fost scos, iar Galadriel va participa la Consiliul lui Elrond. Denethor, fratele lui Boromir va participa și el la Consiliu. Conform altor schimbări, Arwen îl salvează pe Frodo, secvența implicând și un trol de grotă. Arwen este cel care îl va omorî pe regele Angmarului. Mult mai semnificativ este faptul că exista o secvență cu totul nouă. Un „Ringwraith" (Fantomă a Inelului) îl ucide pe Saruman și îl atacă pe Gandalf la Orthanc. Văzând toate acestea de pe colina Amon Hen, Frodo își așază Inelul pe deget și se lasă purtat de vultur, Seniorul Vânturilor. Frodo reușește să îl salveze pe Sam și să împlânte spectrul în inimă.

Problemele apar când Marty Katz este trimis în Noua Zeelandă. După ce a petrecut 4 luni acolo, le-a spus celor de la Miramax că filmele aveau să coste 150 de milioane de dolari; din cauza faptului că Miramax nu putea furniza aceste fonduri și pentru că deja se cheltuiseră 15 milioane de dolari, au decis să unească cele două filme într-unul singur. La data de 17 iunie, 1998, Bob Weinstein a prezentat o versiune de o singură oră a cărții. A sugerat eliminarea lui Bree și Bătălia de la Helm's Deep (Văgăuna coifului), „să îl piardă sau să îl folosească" pe Saruman, unificarea regatelor Rohan și Gondor, cu Éowyn în rolul de soră a lui Boromir, scurtarea prezentărilor ținuturilor Rivendell și Moria, precum și ca arborii umaniozi (Enții) să prevină răpirea de către Uruk-hai a lui Merry și Pippin. Mâhnit de ideea „eliminării a jumătate din ceea ce era valoros", Jackson s-a opus, iar studiourile Miramax au declarat că orice scenariu sau lucrare finalizată de Weta Workshop le aparține. Jackson a fost la Hollywood pentru 4 săptămâni, prezentând un material filmat, de 35 de minute, înainte de întâlnirea cu Mark Ordesky de la New Line Cinema. La New Line Cinema, Robert Shaye a văzut materialul filmat și a întrebat de ce realizează două filme când cartea a fost publicată în trei volume; dorea să se filmeze o trilogie. Acum Jackson, Walsh și Boyens aveau de scris trei noi scenarii.

Desfășurarea în trei filme le-a permis o mult mai mare libertate creativă, astfel încât Jackson, Walsh și Boyens au fost nevoiți să restructureze scenariul în consecință. Cele trei scenarii nu corespund exact celor trei volume ale trilogiei, ci reprezintă, mai degrabă, o adaptare în trei părți. Jackson a ales o abordare mai cronologică a povestirii decât a făcut-o Tolkien. Căutarea lui Frodo este elementul central, iar Aragorn reprezintă intriga secundară; multe secvențe (precum Tom Bombadil și „Cutreierarea comitatului") care nu contribuiau în mod direct la aceste două intrigi au fost eliminate. S-au depus mult mai multe eforturi pentru a crea concluzii satisfăcătoare și pentru a asigura faptul că expozițiunea are un ritm susținut. Printre noile secvențe se află și dezvoltări ale elementelor cărora Tolkien le-a dat un caracter ambiguu, precum bătăliile sau creaturile.

Mai presus de orice, toate personajele au fost modificate pentru un mai mare efect dramatic: Aragorn, Théoden și Treebeard au adăugat sau modificat elemente de îndoială, în timp ce personalități puternice precum Galadriel, Elrond și Faramir au fost transformate în personaje obscure. Boromir și Gollum sunt (discutabil) relativ mai simpatici, în timp ce anumite personaje, precum Legolas, Gimli, Saruman și Denethor au fost simplificate. Alte personaje, precum Arwen și Éomer, au fost combinate cu personaje neînsemnate ale cărții, precum Glorfindel și Erkenbrand; în general, anumite replici au fost schimbate între diferite locații și personaje, în funcție de modul în care acestea se suprapuneau scenei. Au fost adăugate noi scene pentru a extinde caracterizarea. Pe parcursul filmărilor, scenariile au continuat să se dezvolte, în parte și datorită contribuției actorilor care își explorau tot mai profund personajele. Una dintre cele mai notabile modificări a fost cea asupra personajului Arwen, care, inițial, era o prințesă războinică, dar a fost readusă lângă personajul original al cărții care rămâne inactivă din punct de vedere fizic în povestire (deși ea trimite suport militar și moral).

Prin intermediul acestor schimbări efectuate, filmul a fost foarte bine primit de către fanii lui Tolkien și și-a atras, la rândul său, milioane de fani. Genul fantasy nu are o istorie îndelungată. Pe măsură ce sunt adăugate alte noi elemente, acesta se dezvoltă. Tolkien a reușit să găsească o formulă prin care genul fantasy nu îi atrage numai pe copii, dar și pe adulți, crescând astfel numărul cititorilor de literatură de acest fel. Curând este posibil ca genul fantasy să primească acea recunoștință și acel respect pe care alte genuri ale literaturii le-au primit deja. În cazul în care acest lucru se va întâmpla, el va fi, fără doar și poate, meritul eforturilor lui J.R.R. Tolkien.

▲ Pippi Șosețica, eroina faimoasei serii de cărți pentru copii, scrisă de Astrid Lindgren, imagine din film.

▼ Personajele din „Harry Potter" au primit chiar și un chip din ceramică.

100 DE PERSONALITĂȚI
Oameni care au schimbat destinul lumii

J.R.R. TOLKIEN

DeAGOSTINI